

Vietos valdžios ir piliečių interakcija socialiniame tinkle „Facebook“: Lietuvos savivaldybių atvejis

Ieva Aurylaitė

Kauno technologijos universiteto
Viešosios politikos ir administravimo instituto
politikos mokslų doktorantė
K. Donelaičio g. 73, LT-44249 Kaunas
Kaunas University of Technology,
Institute of Public Policy and Administration,
PhD Candidate in Political Science
El. paštas: ieva.aurylaite@ktu.edu

Globalizacijos laikotarpiu vietos savivaldoje ėmė ryškėti politinės galios decentralizacijos proceso įtaka vietos valdžios ir piliečių politinei komunikacijai. Vykstant politinei decentralizacijai, teritorinių bendruomenių nariams bei jų išrinktiems atstovams perduodama daugiau įtakos priimant politinius sprendimus, tačiau politiniai institutai, nesuteikiantys piliečiams prieinamų būdų įsitraukti į politinių sprendimų priėmimo procesą, paskatina demokratijos deficito įsivyravimą vietos savivaldoje. Straipsnio tikslas yra atskleisti vietos valdžios (savivaldybių) ir piliečių komunikacijos specifiką socialinėse medijose. Atskleidžiant politinės galios decentralizacijos proceso įtaką vietos savivaldai, išskiriama atskaitomybės ir responsyvumo svarba formuojantis Lietuvos informacinei visuomenei. Liberalios demokratijos procedūrinių dimensijų – atskaitomybės ir responsyvumo moksliniai tyrinėjimai padeda atskleisti interesų atstovavimo galimybes priimant politinius sprendimus skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Straipsnyje pristatoma 2015–2016 m. atlikta Lietuvos savivaldybių informacijos viešinimo strategijų socialiniame tinkle „Facebook“ kiekybinė turinio analizė. Atliekant tyrimą vertinama interakcija – viešinamos ir vartojamos informacijos santykis, padedantis atskleisti informacijos viešinimo strategijas socialiniame tinkle „Facebook“. Vertinant elektroninio dalyvavimo strategijas daugiausia dėmesio skiriama atskaitomybės ir responsyvumo kriterijams, šiuo būdu siekiama palaikyti subsidiarumo principą socialinėse medijose. Naujųjų medijų logika pasižymi abipuse komunikacija ir informacijos viešinimo operatyvumu, tačiau politinio instituto – savivaldybių skelbiama informacija yra gana formali, orientuota į vienkryptę komunikaciją. Vietos valdžia skatina piliečius įsitraukti į politinio sprendimo procesą tik tuomet, kai organizuotai viešina informaciją socialiniame tinkle „Facebook“.

Pagrindiniai žodžiai: politinė komunikacija, atskaitomybė, responsyvumas, interakcija, socialinis tinklas „Facebook“.

Vietos valdžios ir piliečių komunikacija tiesiogiai lemia piliečių įsitraukimą priimant politinius sprendimus ir tai padeda užtikrinti demokratijos kokybę. Vietos savivaldos ir piliečių komunikacijos specifiką tinkamiausiai paaiškina politinės galios decentralizacijos procesas, kai politikams ir jų rinkėjams

perduodama daugiau galių – įtakos priimant politinius sprendimus. Informacinių technologijų plėtra transformavo tradicines pilietinio dalyvavimo formas, tad kuriantis naujosios elektroninio dalyvavimo (el. dalyvavimas) formoms politiniai institutai yra suinteresuoti identifikuoti sėkmingus būdus,

padedančius piliečiams įsitraukti į politinių sprendimų priėmimo procesą naudojant informacines ir komunikacines technologijas. Analizuojant liberaliosios demokratijos atskaitomybės ir responsyvumo dimensijų sąveiką galima atskleisti valstybės demokratinės santvarkos specifiką, atliepiančią informacinės visuomenės įgyvendinimą valstybėje. Pastaraisiais metais Amerikos akademinėje bendruomenėje buvo atliekami gausūs socialinių medijų ir politinės galios santykių moksliniai tyrinėjimai taikant atskaitomybės (angl. *accountability*: Dutton, Dubois, 2015; Bertot, Jaeger, Grimes, 2012) ir responsyvumo (angl. *responsiveness*: Halpern, Gibbs, 2012; Mergel, 2013) dimensijas. Lietuvos akademinėje bendruomenėje šis tiriamasis rakursas yra unikalus, tačiau galima paminėti J. Bučaitės-Vilkės ir A. Žilio (2016) atliktame moksliniame tyrime akcentuojamą naujųjų dalyvavimo formų analizės svarbą, siekiant atskleisti tinkamas interesų atstovavimo galimybes priimant politinius sprendimus vietos savivaldos lygmeniu. R. Petrauskienė ir R. Žilinskas atlikdami mokslinį el. dalyvavimo Lietuvos vietos savivaldoje tyrimą paminėjo, kad didėja interneto įtaka rinkėjų aktyvumui (Petrauskienė, Žilinskas, 2013). Lietuvos savivaldybių el. dalyvavimo moksliniai tyrinėjimai yra gausiai atliekami vertinant Lietuvos savivaldybių internetinių svetainių valdymą (Domarkas, Lukoševičienė, 2006; Urbušaitytė, Veikutis, 2010) ir kt., tačiau mažai dėmesio skiriama Lietuvos savivaldybių internetinių paskyrų kūrimui socialiniuose tinkluose. Pastarajam atvejui galima priskirti Pilietinės visuomenės instituto atliktą darbą „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas“ (2015), kuriame pateikiamos išvalgos apie Lietuvos savivaldybių

kuriamų paskyrų aktyvumą socialiniame tinkle „Facebook“. Politiniai institutai, nesuteikiantys piliečiams prieinamų būdų įsitraukti į politinių sprendimų priėmimo procesą, paskatina demokratijos deficito išvyravimą vietos savivaldoje. Straipsnio tikslas – atskleisti vietos valdžios (savivaldybių) ir piliečių komunikacijos specifiką socialinėse medijose. Atliktas tyrimas turėtų papildyti supratimą apie politinės galios decentralizavimo įtaką vietos savivaldai, atskleidžiant atskaitomybės ir responsyvumo svarbą formuojantis Lietuvos informacinei visuomenei.

Vietos savivalda viešindama informaciją piliečiams palaiko vertikaliają atskaitomybę, užtikrindama vykdomos politikos skaidrumą visuomenėje. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas reglamentuoja informacijos viešinimo ir perdavimo funkcijas. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme (2017) nurodoma, kad įstaiga privalo teikti informaciją apie savo funkcijas, struktūrą, informacijos teikimui skirtos informacijos rodyklę, kitą teisės aktais nustatytą informaciją. Visa informacija apie įstaigos veiklą vykdančios teisės aktais pavestas funkcijas turi būti visiems prieinama ir teikiama neatlygintinai. Daugelis teoretikų didėjantį naujųjų medijų vaidmenį priskiria „penktosios valdžios“ reikšmei, tai tampa vienu iš neatsiejamų atributų įgyvendinant politinės galios decentralizacijos procesą vietos savivaldoje. Politiniai institutai, siekiantys įgalinti piliečius įsitraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą skaitmeninėje viešojoje erdvėje, turi identifikuoti naujųjų medijų logiką, kuri padeda palaikyti horizontaliąją atskaitomybę skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Socialinės medijos gali tapti įrankiu, skatinančiu piliečius dalyvauti politiniame

gyvenime. Savivaldybės, siekdamos plėtoti efektyvią komunikaciją su piliečiais, pasitelkia socialinius tinklus – antrosios kartos saityno (Web 2.0) platformą, kurioje pagrindinis akcentas yra responsyvumas – viešinamos informacijos grįžtamasis ryšys.

Straipsnyje pristatomas Lietuvos savivaldybių komunikacijos su piliečiais socialiniame tinkle „Facebook“ tyrimas. 2015–2016 m. buvo atlikta kiekybinė turinio analizė, kurioje buvo vertinamos Lietuvos savivaldybių sukurtų paskyrų interakcijos socialiniame tinkle „Facebook“. Interakcija yra savivaldybių viešinamos ir piliečių naudojamos informacijos santykis, transformuojantis tradicines piliečių dalyvavimo formas link naujų virtualiųjų formų. Tyrimas padeda identifikuoti Lietuvos savivaldybių informacijos viešinimo strategijas ir įvertinti savivaldybių sukurtų paskyrų aktyvumą socialiniame tinkle „Facebook“. Tyrimo rezultatai rodo, kad vietos valdžios ir piliečių komunikacijos sėkmę lemia organizuotas informacijos dalijimasis skaitmeninėje viešojoje erdvėje.

Politinės galios decentralizacijos proceso įtaka elektroniam dalyvavimui

Politinės visuomenės idealai ir pilietinės visuomenės principai yra bendrame sambūvyje. J. S. Millis teigia, kad savivalda nėra kiekvieno savęs paties valdymas, bet visų kitų vykdomas kiekvieno valdymas (Mill, 1995, p. 19). Savivalda pasireiškia per visų socialinės organizacijos narių dalyvavimą nagrinėjant, priimant ir įgyvendinant bendrus sprendimus. Vietos savivalda yra pagrįsta politine grandimi, jungiančia makrolygmens pagrindinius aktorius – politinius lyderius su mikrolygmeniu – piliečiais. Vietos valdžia įgalina piliečius ištraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą,

kuriame veikia tam tikri galios santykiai, struktūruojantys ir konstruojantys pilietiškumą. Įgalinimas (angl. *empowerment*) yra susijęs su galios aiškinimu, tai laikoma pagrindiniu visuomenę konstruojančiu ir struktūruojančiu elementu (Ruškus, Mažeikienė, Naujanienė ir kt., 2013, p. 10). Vietos valdžia yra arčiausiai piliečių, todėl politinės komunikacijos sėkmę lemia politinių institutų suteikiamos galimybės piliečiams ištraukti į politinį gyvenimą ir būdai – informavimo priemonės, atliepančios postmodernios visuomenės pilietinio dalyvavimo tendencijas.

Demokratizacija vietos savivaldos lygmeniu pasireiškė valstybės valdymo ir organizavimo decentralizacija (angl. *decentralization*), tai paveikė viešosios politikos formavimo ir įgyvendinimo procesus. Decentralizacija gali paspartinti demokratizaciją, suteikdama piliečiams ar jų atstovams daugiau įtakos formuojant ir įgyvendinant politiką (Raipa, Backūnaitė, 2004, p. 24). Decentralizacija yra centralizacijos panaikinimas (Rakucevičius, 2003, p. 24). Nuo 1940 m. iki 1990 m. Lietuva priklausė SSRS, šiuo laikotarpiu Lietuvos politinės valdžios valdymas buvo centralizuotas – buvo vykdoma planinė ekonomika, o valdžios ir piliečių pavaldumas priklausė nuo Centro komiteto (SSKP) ir Sovietų Sąjungos institucijų (Liaudies Deputatų Tarybos; SSRS Aukščiausiosios Tarybos; Ministrų Tarybos ir SSRS Prezidentūros). Politinės galios decentralizacija yra aiškina ma tam tikru procesu, kurio metu teritorinių bendruomenių nariams ir jų išrinktiems atstovams perduodama daugiau galių priimti viešuosius sprendimus (Litvack, 1998). Pokomunistinė Lietuvos savivaldos politinės sistemos valdymo galia buvo decentralizuota. Decentralizacija susideda iš dviejų etapų: pirmajame etape centralizuota

politinė galia yra išskaidoma ir dažniausiai siejama su tam tikra administracine reforma. Lietuvos administracinės reformos tikslas buvo pasiekti bendrą savivaldybių skaičiaus padidėjimą, kad valdžios centrai būtų priartinti prie bendruomenių. Pirmasis Lietuvos savivaldos reformos etapas prasideda nuo 1990 m., o ryškesnius reformos pokyčius galima įžvelgti 1995 m., kai buvo priimti ir pradėti vykdyti administracinės-teritorinės reformos įstatymai. Dviejų – aukštesniosios ir žemesniosios – pakopų 565 vietos savivaldybių subordinuota sistema (aukštesniosios ir žemesniosios pakopos savivaldybių institucijas realiai siejo tiesioginio pavaldumo santykiai) nuo 1995 m. tapo vienkope 60-ies vietos savivaldybių sistema, t. y. savivaldos teisė Lietuvoje nuo 1995 m. yra laiduojama tik pirmojo (žemesniojo) lygio valstybės teritorijos administracinių vienetų žmonių bendruomenėms (Astrauskas, 2013, p. 261). 1999 m. buvo ratifikuota Europos vietos savivaldos chartija ir keičiamos savivaldybių ribos. Lietuvos Respublikoje savivalda yra teritorinė, praktikoje ji įgyvendinama veikiant atskiroms savivaldybėms ir seniūnijoms (Junevičius, Ereminaitė, 2012, p. 450). 1999 m. gruodžio 21 d. Seimas priėmė Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo papildymą, pagal kurį buvo įsteigtos naujos Elektrėnų, Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Pagėgių ir Rietavo savivaldybės. 2000 m. vykdant antrąją Lietuvos savivaldos reformos etapą, atsirado trys naujos savivaldybės: Elektrėnų, Pagėgių ir Rietavo. Steigiant ir pertvarkant savivaldybes vadovautasi keturiais pagrindiniais kriterijais: geografine padėtimi, populiacija, finansavimu ir politika (piliečių galimybe lengvai pasiekti valdžios instituciją). Visų šių kriterijų įgyvendinimas lemia reformos sėkmę vietos savivaldoje. Lietuvos savival-

dos decentralizacijos antrasis etapas vyksta iki šiol dėl sistemos reorganizavimo, kuris turėtų būti plėtojamas atsižvelgiant į bendruomenių interesus. Lietuvos savivaldos politinės galios decentralizavimas buvo mažas, palyginti su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis (Junevičius, Ereminaitė, 2012; Astrauskas, 2013).

Politinė decentralizacija yra vadovavimo suskaldymas, arba valdymo funkcijų perdavimas iš centro žemutiniams vadovavimo ir valdymo organams (Rakucevičius, 2003, p. 24). Vietos savivaldoje politinei galiai decentralizacijos procese suteikiama daugiau politinės autonomijos nuo vykdomos nacionalinės politinės kontrolės. Politinės galios decentralizacija pasireiškė pilietinės visuomenės ir politinės visuomenės galios santykių pertvarka. Demokratijos kokybę padeda užtikrinti aktyvus piliečių dalyvavimas politikoje, tačiau neretai tampa paradoksalu, kad vietos valdžia, būdama arčiausiai bendruomenės narių, nutolsta nuo piliečių. Tai nutinka tuomet, kai vietos valdžia pasiryžta priimti politinius sprendimus savarankiškai. Vykstant politinės galios decentralizacijos procesui susiduriama su demokratijos deficito problema – tai „technokratinis politikos procesas, kuriame stinga politikos“ (Wallace, 1995). Deficito iššūkis yra pagrindžiamas remiantis J. Habermaso pasiūlyta legitimumo krizės (Habermas, 1973) formuluote, aiškinama sociopolitinės sistemos normatyvumo ir funkcionalumo nuotoliu. Mažėjantis demokratijos legitimumas Europos Sąjungoje yra aiškinamas demokratijos stoka (Moravcsik, 2002). Tad pagrindinė dalyvavimo problema tampa politinės galios atskaitomybės mažėjimas dėl konfrontacijos tarp neoliberalizmo ir formalios politinės sistemos (Fisher, 2009; Harvey, 2011). Politinių institucijų (savivaldybių) didėjantis responsyvumas

gali padidinti vertikaliąją atskaitomybę piliečiams, šiuo atveju piliečiai priartėtų prie vietos valdžios priimamų politinių sprendimų svarstymo. Didelis responsyvumas rodo valdžios šališkumą viešajai nuomonei, tačiau diskusijos skaitmeninėje viešojoje erdvėje atskleidžia ne absoliutintą responsyvumą, o žymi pilietinio dalyvavimo individualistinę prieigą. Siekiant, kad savivaldybės organizuotai dalytūsi informacija socialinėse medijose, būtina identifikuoti naujųjų medijų logiką, kitu atveju padidėja grėsmė susidaryti „aido kambariams“ (angl. *echo chambers*) (Sunstein, 2007). Tai nutinka tuomet, kai interneto vartotojai iš gausios informacijos pasirenka tik siaurą informacijos spektrą, kurio turinys atitinka internautų išankstinės nuomonės nusistatymus. Politinės galios decentralizacija vietos savivaldoje turi padėti užtikrinti demokratijos kokybę, tačiau maža horizontali valdžių atskaitomybė neužtikrina decentralizacijos reformos įgyvendinimo. Pagal valdžios padalijimo principą valdžią vykdo: Seimas, Prezidentas, Vyriausybė ir Teismas. „Penktosios valdžios“ vykdymo vaidmuo atitenka internetui, nes jis leidžia piliečiams aktyviai dalyvauti politikoje, o tai skatina valdžios institutus būti demokratiškai atskaitingiems (angl. *accountability*) visuomenei (Dutton, Dubois, 2015, p. 51–52). Informacinėje visuomenėje išplitusi „penktosios valdžios“ formuluotė atskleidžia, kad didėja politinės komunikacijos įtaka lygiaverčiam (*vis-a-vis*) galios santykiui tarp politinių institucijų ir piliečių. Skaitmeninėje politikoje dominuoja atstovaujamoji demokratija, nes tiesioginės dalyvavimo formos nėra orientuotos plėtoti piliečių diskusijas skaitmeninėje viešojoje erdvėje, taip pat nėra pakankamai užtikrinamos galimybės visiems piliečiams prisijungti prie interneto. Įtinkinti individai turi galimybę plėtoti

ir įgyvendinti savo komunikacinę galią (Garnham, 1999), naudojantis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis yra iš naujo perkonfigūruojami tinklai, kurie gali paveikti realaus pasaulio galios pasidalijamus (Dutton, Dubois, 2015, p. 57). Atskaitomybė ir responsyvumas yra tarpusavyje neatsiejami, nes padeda užtikrinti sėkmingą vietos valdžios ir piliečių politinę komunikaciją vietos savivaldoje. Atskaitomybė – tai vykdomosios valdžios informacijos teikimas rinkėjų atstovams ir tai gali padėti įtraukti piliečius į politinio sprendimo priėmimo procesą, palaikant vykdomosios politikos skaidrumą. Atskaitomybės grandis nutrūksta, kai demokratiškai išrinkti pareigūnai ir jų patikėtiniai („politiniai valdininkai“) yra tiesiog nepajėgūs ar nekompetentingi kontroliuoti tų valstybės aparato šakų, kurioms jie skiriami vadovauti. Kad visa atskaitomybės grandinė veiktų, būtinas kuo didesnis visų valstybinių institucijų (tiek renkamų, tiek nerenkamų) veiklos viešumas ir kuo mažesnis įslaptintų veiklos sričių skaičius (Norkus, 2008). Politinės galios decentralizacijos proceso sėkmę užtikrina vietos valdžios atskaitomybė piliečiams. Žemesniųjų valdymo lygių valdžios organai, turėdami tam tikrą autonomiją (veikimo laisvę), visų pirma atskaitingi ne valstybės valdymo subjektams, bet vietos ar regiono rinkėjams (Baltušnikienė, 2009, p. 81). Politikai, decentralizacijos procese yra atskaitingi piliečiams už savo veiksmus (Regmi et al., 2010).

Politinės galios decentralizacijos antrajame etape politinė galia yra identifikuojama pagal pilietinio dalyvavimo įsipareigojimo (angl. *engagement*) formą. Pasak Z. Baumano, modernaus laikotarpio perėjimas į postmodernųjį gali būti aiškinaamas įvairių procesų vientisumu (angl. *solid*) pokyčių link takumo (angl. *liquid*) charak-

teristikų (Bauman, 2015, p. 19). Pilietinis dalyvavimas išlieka tęstiniu procesu, tačiau didėja piliečių asmeninė įtaka ištraukiant į politinį gyvenimą. Responsyvumas reiškia valdžios ir piliečių įvairias reakcijas į reprezentuojamą informaciją viešojoje erdvėje. Visiškai responsyvi (atliepi) demokratija yra viešosios nuomonės valdžia. Neresponsyvios demokratijos vyriausybė gali valdyti arba visai ignoruodama viešąją nuomonę, arba klausydama tik nedaugelio pilietinės visuomenės sferai priklausančių korporacinių veikėjų. Responsyvi vyriausybė valdo ne minią, o piliečių bendruomenę (Norkus, 2008). Naujosios demokratijos normatyvumo standartas yra responsyvumas, padedantis išreikšti piliečiams savo atstovaujamus interesus ir juos apsvarstyti viešojoje erdvėje priimant politinius sprendimus vietos savivaldos lygmeniu.

Vietos valdžios ir piliečių interakcija skaitmeninėje viešojoje erdvėje

Komunikacijos studijose pagrindinė sąvoka yra informacija, kurios ištakos kilo iš signalo. Informacijos pagalba įgyjamos tam tikros žinios, sumažinančios mūsų žinojimo neapibrėžtumą. Pagrindine informacijos funkcija tampa operatyvumas – tam tikrų struktūrų sąveikoje išsiskirianti ypatybė. Klasikiniuose komunikacijos modeliuose (Shannono ir Weaverio bei Lasswellso) interakcija, t. y. grįžtamas ryšys, nebuvo aiškinamas, tad tradiciniai komunikacijos modeliai yra linijiniai. 2004 m. „O’Reilly Media Group“ konferencijoje buvo pateikta antrosios kartos saityno (Web 2.0) idėja. Antrosios kartos platformos įkūrimas ir naudojimo išpopuliarėjimas lėmė tradicinių medijų transformaciją link naujųjų medijų. Antrosios kartos platformoje vartotojų tinklas bendrai plėtoja pranešimo turinį. Naujųjų medijų koncepcija apima platų tarpdis-

ciplininį lauką, o didėjantis populiarumas atskleidžia ne tik medijų įtaką sociologijai ir kultūrai, bet ir politikai, kurioje medijos įgauna transformuojančią įtaką kuriantis naujoms pilietinio dalyvavimo formoms.

Nepriklausomos Lietuvos integracija į Europos Sąjungą paveikia kasdienį savivaldybių darbą vykdant įvairius Europos Sąjungos projektus. Lietuvos savivalda įgyvendindama Europos Sąjungos projektus siekia reaguoti į informacinės visuomenės diktuojamas tendencijas. Informacinė visuomenė įprasmina tinklaveiką – tam tikrą komunikacinį tinklą, besidriekiantį tarp lokalinio, nacionalinio ir tarptautinio lygmenų. Mažėjantis responsyvumas yra vienas iš tų šalutinių stiprėjančios eurointegracijos negatyvių padarinių, kurių neutralizavimas yra neišspręsta teorinė ir praktinė politinė problema (Norkus, 2008). Europos Sąjungos integracijos sunkumų kyla dėl mažėjančio pilietinės visuomenės interesų lauko. Daugiasektorinė skaitmeninė viešoji erdvė suburia skirtingų interesų asmenis į tam tikras grupes, kuriose žmonės gali atrasti bendraminčių ir diskutuoti įvairiausiomis temomis, tačiau interneto grupių gausa didina pilietinės visuomenės fragmentaciją. Lokalizacijos procesuose medijų liberalumas lemia politinį legitimumą, apribojantį disponavimą centralizuota politine galia. Nepriklausomos ir tobulėjančios vietos medijos (angl. *local media*) gali padėti plėtoti prieinamą dalyvavimą vietos savivaldos lygmeniu (Hutchcroft, 2001, p. 34). Vietos valdžia gali inicijuoti piliečių išitraukimą į politinio sprendimo priėmimo procesą teikdama internetu informaciją ir konsultacijas. Remiantis 2017 m. „World Press Freedom Index (RSF)“ duomenimis, Lietuva užima 36 vietą pagal medijų nepriklausomumą (2017 World Press Freedom Index (RSF), 2017). J. Benthamas, aprašy-

damas *panoptikumą* – centralizuotą kalinių stebėseną, puikiai atskleidė centralizuotos galios pasireiškimo efektą – nuolatinė stebėseną disciplinuoja subjektą. Naujosios medijos destabilizuoja politinę sistemą, „sukeldamos naujus galios centrus, tai padidina įtampą dominuojančioje valdžios struktūroje“ (Curran, 2002, p. 55). Naujųjų medijų logika pasireiškia decentralizuojančia funkcija – subjektas (pilietis) įgyja autonomiškumą, nes gali paveikti politinį diskursą. Būtent politinės galios centralizacija yra paskata steigti masinių medijų komercializacijai, pasireiškiančiai politinių sprendimų politizavimu. Politinės komunikacijos tradicinis vaidmuo naujųjų medijų aplinkoje destabilizavosi – skaitmeninės technologijos modifikavo galios komunikacinį balansą – konfigūruojant žmonių bendravimą ir paslaugų sferą, dėl to informacija ir technologija keičia socialinius, organizacinius ir ekonominius santykius per geografines ir laiko ribas (Dutton et al., 2004, p. 32). Naujųjų medijų logika atsiskleidžia laiko fenomeno transformacija, kai tradicinis (fatališkas, determinuotas) laikas buvo transformuojamas dėl atsiradusio „tuščio laiko ir erdvės (angl. *emptying of time/space*)“, identifikuojamų bemačio laiko (angl. *timeless time*) koncepcija. Tuščias laikas ir erdvė plėtojasi dialektine raiška, koreguojant socialinę veiklą. Žmogaus ir medijų santykis yra perteikiamas tam tikru subjekto poreikiu „sunaudoti laiką“ (Thoveron, 1999, p. 66–67). Laiko fenomenas yra identifikuojamas esamuoju laiku ir pasižymi fragmentiškumo savybe. Dabar į visą mūsų gyvenimo istoriją galima pažvelgti tarsi į „rungtį“ su laiku, tiksliau – bandymą suvaldyti laiką, o tai dažniau virsta visai sėkmingu bandymu užsimiršti skaitant laikraščius, klausantis radijo ar žiūrint televiziją (Bielinis, 2005, p. 73). Interneto

vartotojai laiką kontroliuoja savarankiškai, bet kada prisijungdami ar atsijungdami nuo tinklo. Interneto vartotojas naudodamasis internetu yra orientuotas į esamąjį laiką, tačiau prisijungimas prie interneto gali nesutapti su kitų vartotojų prisijungimo laiku. Žmonės siekia sužinoti vieni apie kitus esamuoju laiku, tačiau ši komunikacija yra asinchroniška skaitmeninėje aplinkoje (Coleman, 2015, p. 5).

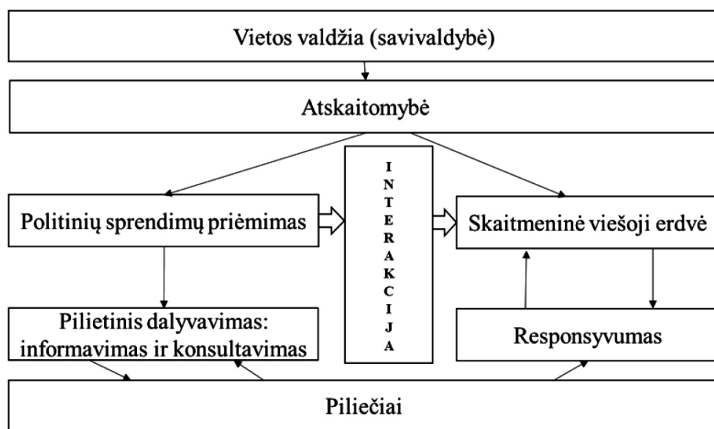
Politinių institutų ir piliečių komunikacija vietos savivaldoje yra specifiška dėl reprezentuojamos formalios informacijos viešojoje erdvėje, kurios pozicionavimą lemia naujųjų medijų logikos identifikavimas, reikalaujantis interakcijos – grįžtamojo ryšio, kylančio iš auditorijų plėtojamų diskusijų. Savivaldybių komunikacija su piliečiais socialiniuose tinkluose yra sutelkta ne į tikslingos auditorijos išskyrimą, o į politinio komunikacinio turinio specifškumą, nes socialiniuose tinkluose auditorija išlieka heterogeniška, esama poreikio plėtoti tam tikro regiono aktualijas – svarbias politines ir pilietines problemas, pristatyti nuveiktus darbus ar supažindinti piliečius su planuojamais renginiais. Informacinėms technologijoms sparčiai tobulėjant, tampa vis sudėtingiau įvertinti visas informacijos viešinimo galimybes. Pasak E. Chlivicko ir B. Melniko (2016, p. 411), naujųjų medijų informacija yra pagrindinis veiksnys, formuojantis veiklos efektyvumą. Veiklos efektyvumą lemia tikslumas – pakankamos informacijos suteikimas, ir jos viešinimas – operatyvumas. Dauguma informacinių sistemų, aprūpinančių sprendimų priėmimo procesą, pirmiausia yra orientuotos į operatyviosios veiklos kontrolę. Ir tik nedaugelis sistemų orientuojamos į strateginių sprendimų priėmimą. Politiniai institutai komunikuoja su piliečiais įvairiais būdais, tačiau siekiant piliečius įtraukti į politinio spren-

dimo priėmimo procesą svarbu atskleisti tinkamas informacijos viešinimo strategijas. Komunikacijos proceso efektyvumą lemia daugelis informacijos vertinimo kriterijų: laikas (viešinimo periodas ir perdavimo greitis), aiškumas (pranešimas ar žinutė) ir grįžtamasis ryšys. Pastarasis veiksny yra pagrindinis naujų medijų logikos atributas. Esant grįžtamajam ryšiui šaltinis ir vartotojas keičiasi komunikaciniais vaidmenimis (Chlivickas, Melnikas, 2016, p. 446). Šiuo atveju politikos institutai tampa vis daugiau atskaitingi piliečiams, o šie gali inicijuoti pilietinį responsyvumą. Didžiausią įtaką efektyviai politinei komunikacijai skaitmeninėje viešojoje erdvėje turi grįžtamasis ryšys, kuris yra nevienareikšmiškas. Politiniam responsyvumui daro įtaką ne tik

veiksmui politiniame gyvenime. Empiriniai tyrimai atskleidžia, jog asmenų ryšiai socialiniuose tinkluose nėra visiškai virtualūs, jie skirti realybėje sukurtiems ryšiams pratęsti, papildyti, palyginti (Sherman, 2011). Dėl socialumo virtualioji perspektyva turi daugiau įtakos realiajai perspektyvai, todėl naujosios pilietinio dalyvavimo formos yra pagrindinė paskata steigti realiam politiniam veiksmui visuomenėje.

Interakcijos specifika socialiniame tinkle „Facebook“

Socialinių tinklų pradžia kildinama iš elektroninių skelbimo lentų (angl. *bulletin board services*). 1954 m. J. Barnesas buvo vienas pirmųjų sociologų, pavartojusių so-

1 pav. Vietos valdžios ir piliečių interakcijos socialinėse medijose modelis

Šaltinis: sudaryta autorės

piliečiai, bet ir politikos aktoriai (politikos institutai), plėtodami diskusiją skaitmeninėje viešojoje erdvėje (žr. 1 pav.).

Naujų pilietinio dalyvavimo formų raiška skaitmeninėje viešojoje erdvėje neprieštaruoja tradicinėms dalyvavimo formoms ir tampa tam tikra paskata – motyvacija pasireikšti aktyviam socialiniam

cialinių tinklų terminą, reiškiantį žmogaus kontaktų visumą. Internetas yra siejamas su socialinių tinklų atsiradimo pradžia, nes virtualaus socialinio tinklo (angl. *online social networks*) turinys steigiasi saityno erdvėje ir suteikia galimybę perteikti hipernuorodas. 1970 m. atsirado į verslą orientuotas tinklas „ComputeServe“, jis su-

laukė didelio žmonių susidomėjimo. Šiame tinkle steigėsi forumai, kurie leido keistis failais ir gauti leidimą peržiūrėti naujienas ir įvykius. Šiuolaikinių socialinių tinklų pradžia datuojama 1983 m. AOL (*America Online*) paslaugų tarnybos įsikūrimu ir 1995 m. socialinių tinklų „Classmates.com“ bei „SixDegrees.com“ įsteigimu. Ankstyvuojau laikotarpiu socialinis tinklas aiškinamas kaip aibė socialinių aktorių, kuriuos tarpusavyje jungia įvairių tipų ryšiai (Wasserman, Faust, 1994). Šiomis dienomis socialiniai tinklai yra aiškinami kaip saityno teikiama paslauga, leidžianti asmenims konstruoti viešą ir pusiau viešą profilį apribotos sistemos viduje, nustatyti sąrašą kitų vartotojų, su kuriais yra kontaktuojama sistemos viduje (Danah, Boyd, Ellison, 2008). Socialinis tinklas yra interaktyviais ryšiais plėtojamas tinklas, kuriame formuojasi bendruomenės – grupės gali atstovauti interesams ir dalintis informacija. Politikos institutai (savivaldybės) ir įvairios institucinės grupės kuria savo profilius socialiniuose tinkluose. Socialiniai tinklai yra nauja visuomenės organizavimo logika (Castells, 2006). Juose vietos valdžios tinkamai organizuoti profiliai gali sutelkti piliečius kolektyviniam veiksmui ir padėti įgyvendinti bendruomenės tikslus.

XX a. devintajame dešimtmetyje J. D. Bolteris ir M. Joyce'as hipertekstą aiškino kaip nelineinį tekstą, pasižymintį tinkliškumu, hierarchija ir interakcija. Hiperteksto struktūra yra paremta fragmentiškumu, kai pavieniai elementai tarpusavyje derinami metaforos ir analogijos principais (Landow, 1997, p. 215–216). Viena iš pagrindinių socialinių tinklų komunikacinių savybių yra interaktyvumas. Pasak G. P. Landow (1997), interakcijoje autorius ir skaitytojas yra lygiaverčiai interpretatoriai, o E. J. Aarsethas (1997) autoriaus ir skaitytojo

vaidmenį interakcijoje apibūdina kaip integralią literatūrinių mainų dalį. Interakcija suteikia galimybę viešinti informaciją ir sulaukti grįžtamojo ryšio iš kitų socialinio tinklo narių. Interaktyvią informaciją galima viešinti (dalintis) ir kurti (interpretuoti). Socialiniuose tinkluose informacijos formų įvairovė suteikia galimybę politines problemas reprezentuoti plačiai visuomenei, pasitelkiant vaizdinę medžiagą (nuotraukos), nukreipiančiąją informaciją (nuorodos) ar struktūruojančią informaciją (grafikai, schemas, žemėlapiai, lentelės). Socialiniai tinklai yra efektyvus dalijimosi naujienomis įrankis, padedantis medijų turiniui pasiekti gerokai daugiau vartotojų negu anksčiau (Urban, Bodoky, 2013, p. 805). Socialinis tinklas „Facebook“ buvo pirmasis, kuris pranoko 1 milijardą užregistruotų paskyrų (angl. *accounts*) internete ir šiuo metu per mėnesį užregistruojama 1,59 milijardo aktyvių vartotojų (The Statistics Portal: Statistics and Studies from more than 18,000 Source). Socialinis tinklas „Facebook“ suteikia galimybę kurti profilius ne tik paviniams asmenims, bet ir įvairioms organizacijoms bei politiniams institutams. Jame užregistruotus grupių, organizacijų ir politinių institutų profilius galima prilyginti tam tikrai virtualiajai bendruomenei. Virtualioji bendruomenė yra savarankiškas elektroninis interaktyviosios komunikacijos tinklas, organizuotas siekiant bendro intereso ar tikslo, nors kartais bendravimas tampa savitiksliu (Castells, 2006). Virtualumas tampa tiesiogine informacinės visuomenės įvardijimo bei jos funkcionavimo palaikymo sąlyga (Bielinis, 2005, p. 106). Šalyse, kuriose gausiai buvo naudojamas internetas, atsiranda vadinamosios virtualios bendruomenės, kurias jungia internetas, bendri interesai ir vertybės, ir jos pakeitė tradicines socialines bendruomenes, kurias vienijo

bendra geografinė padėtis ir papročiai. Šios elektroninės bendruomenės teikia ir tam tikrą psichologinę bei moralinę paramą internautams. Internetinis komunikavimas, daugelio mokslininkų nuomone, sukelia nevaržomą diskusiją, stiprina socialinius ryšius, lemia atviresnį ir nuoširdesnį jų pobūdį (Meškys, 2010, p. 49). Tad internetas gali mobilizuoti piliečius palengvindamas pilietinį dalyvavimą (Hooghe et al., 2010).

Siekiant, kad viešinama informacija antrosios kartos saityno platformoje būtų organizuota, svarbu taikyti informacijos viešinimo strategijas. Politiniai institutai organizuodami informacijos viešinimą atsižvelgia į tradicinių medijų logiką – vienkryptę komunikaciją. Tai tampa paranku savivaldybėms dėl skelbiamos informacijos turinio formalumo, tačiau socialinių medijų antrosios kartos platforma diktuoja abipusę komunikaciją tarp vietos valdžios ir piliečių. Informacijos moksluose atsiranda „aido kambarių“ metafora, reiškianti informacijos viešinimą pagal tam tikrą poziciją ir vartojimą pagal atstovaujamas politines pažiūras (Hayat, Samuel-Azran, 2017). Organizuojant informacijos viešinimą svarbu laikytis resposnyvumo kriterijaus, kuris sumažina „aido kambarių“ efekto susidarymo socialiniuose tinkluose pavojų. Atskaitomybės kriterijus viešinant informaciją padidina piliečių pasitikėjimą politiniais institutais. L. Suchman (1994) buvo viena pirmųjų teoretikių, pavartojusių atskaitomybės technologijos (angl. *technologies of accountability*) koncepciją, siekdama paaiškinti socialinių medijų vaidmenį aktorių ir auditorijos interakcijoje. Pasak profesorės, savivaldybių pristatomos ataskaitos piliečiams nėra tik tam tikrų komunikacijos dalykų registracija, nes piliečiams suteikiama informacija pagrindžia komunikacijos svarbą socialiniam kontekstui. Daugybė žmonių

pasitiki socialiniu tinku „Facebook“, nors šis tinklas atskleidžia didžiąją dalį vartotojų asmeninės informacijos. Socialinių tinklų naudojimas rodo socialinės perspektyvos svarbą žmonėms, kurie gali plėtoti asmeninę tapatybę prisidedami prie socialinio kapitalo.

Savivaldybių ir piliečių komunikacijos socialiniame tinkle „Facebook“ tyrimo metodologija

Atliekant turinio analizės tyrimą, siekiama ištirti Lietuvos savivaldybių ir piliečių komunikacijos specifiką socialiniame tinkle „Facebook“. Socialinių tinklų atsiradimas paskatino išpopuliarėti naująsias medijas, kurios diktuoja operatyvią informacijos viešinimo logiką, tačiau nėra užtikrinama liberalių procedūrinių demokratijos dimensijų – atsakomybės ir resposnyvumo kriterijų laikymosi svarba. Politiniai institutai, siekdami įgalinti piliečius ištraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą, turi organizuoti dalytis informacija skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Informacijos viešinimo strategijų laikymasis sukuria tinkamus būdus reprezentuoti interesus inicijuojant ir priimant politinius sprendimus socialinėse medijose. Tiriamas reiškinys yra Lietuvos savivaldybių sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“. Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos specifiką padeda atskleisti antrosios kartos saitymo (Web 2.0) platformos diktuojamų galimybių perteikti informacijos pobūdį ir dalytis informacijos tipais socialiniame tinkle „Facebook“ atitinkamas įvertinimas. Naujųjų medijų logikos pagrindinis atributas yra laiko fenomenas, atitinkamai aiškinamas pagal siuntėjo ir gavėjo abipusišką santykį socialiniame tinkle „Facebook“. Informacijos viešinimo strategijos identifikavimas yra pagrindžiamas periodišku ir

nuolatiniu informacijos viešinimu. Tyrimu siekiama atskleisti, ar Lietuvos savivaldybių informacijos viešinamą socialiniame tinkle „Facebook“ galima traktuoti kaip tam tikros strategijos laikymąsi. Nepastovios ir netikslingos informacijos viešinimas socialiniame tinkle „Facebook“ yra traktuojamas kaip nesilaikymas informacijos viešinimo strategijos skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Tyrime naudojama kiekybinė turinio analizės technika, siekiant objektyviai ir sistemiskai įvertinti vietos valdžios ir piliečių komunikacijos interakciją socialiniame tinkle „Facebook“. Vietos savivaldos komunikacijoje siuntėjo vaidmenį atlieka savivaldybė, o informacijos gavėjo vaidmuo tenka piliečiams, kurių tarpusavio santykis viešojoje skaitmeninėje erdvėje yra aiškinamas interakcija. Socialinio tinklo „Facebook“ paskyros aktyvumas yra vertinamas nevienareikšmiškai, todėl svarbu nustatyti, kas lemia interakcijos aktyvumą socialiniame tinkle „Facebook“? Iš tyrimų duomenų išryškėja pagrindiniai interakcijos vertinimo kriterijai: atskaitomybė (vietos valdžios viešinama informacija viešojoje erdvėje) ir responsyvumas (valdžios ir piliečių reakcija į viešinamą informaciją viešojoje erdvėje). Responsyvumo dažnis apskaičiuojamas vertinant savivaldybių paskyrose pateikiamus komentarus iš siuntėjo ir gavėjo perspektyvų. Tyrimo hipotezė: Lietuvos savivaldybių interakcijos aktyvumą lemia responsyvumo dažnis.

Kiekybiniais duomenimis apskaičiuoti yra naudojama „Quintly“¹ (Professional Social Media Analytics. Quintly) programa. Ši programa yra socialinių medijų

¹ Tyrimas atliktas pagal „PROJECT STATEMENT – CORE FULBRIGHT FELLOWS PROGRAM“ (projekto numeris: Award #5292—Flex Grant Lithuania) finansuotą projektą „Studying the Status and Emergence of Civically Healthy Communities in Lithuania“.

analitinis įrankis, padedantis sekti įvairių paskyrų aktyvumą socialiniuose tinkluose, tai suteikia galimybę vertinti informacijos viešinimo strategijas². Nuo 2010 m. Lietuvos savivaldybės pradėjo kurti savo paskyras socialiniame tinkle „Facebook“. Lietuvoje yra 60 savivaldybių, šiuo metu³ 52 savivaldybės yra sukūrusios savo paskyras socialiniame tinkle „Facebook“. Lietuvos savivaldybių paskyros yra suskirstytos į tris grupes, atsižvelgiant į vietos savivaldos ir administracinę teritorinę susiskirstymą pagal kontinentinę tradiciją – vietos savivaldą ir vietinį valdymą. Kategorizuojant savivaldybes pagal administracinį susiskirstymą, galima objektyviai palyginti paskyrų interakciją socialiniame tinkle „Facebook“. Pirmąją grupę sudaro mažųjų Lietuvos miestų savivaldybės, antrąją – didžiųjų Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybės, trečiąją – rajonų savivaldybės (žr. 1 lentelę).

Lietuvos savivaldybių paskyrų imtis buvo atrenkama pagal keliapakopinį sisteminių principą, nes „Quintly“ programa suteikia galimybę apskaičiuoti daugiausiai 25 savivaldybių profilių interakcijos duomenis socialiniame tinkle „Facebook“, tad siekiama atrinkti profilius iš visų grupių ir pogrupių, sukurtus ankstesniu (nuo 2010 m. iki 2014 m.) ir vėlesniu (nuo 2015 m. iki 2016 m.) laikotarpiu.

Siekiant detalai ir tinkamai atskleisti informacijos viešinimo strategijas (pagal laiko fenomeną ir informacijos formų įvairovę), daugiau dėmesio yra skiriama didžiųjų miestų savivaldybėms (antrajam pogrupiui) ir antrajam laikotarpiui. Tyrime laikantis periodizacijos interakcija yra detalizuota, tuomet galima įvardyti

² „Quintly“. *Professional Social Media Analytics*. Prieiga per internetą: <https://www.quintly.com/> [žiūrėta 2017 m. liepos 14 d.].

³ 2017 m. birželio 1 d.

1 lentelė. Lietuvos savivaldybių užregistruotos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“

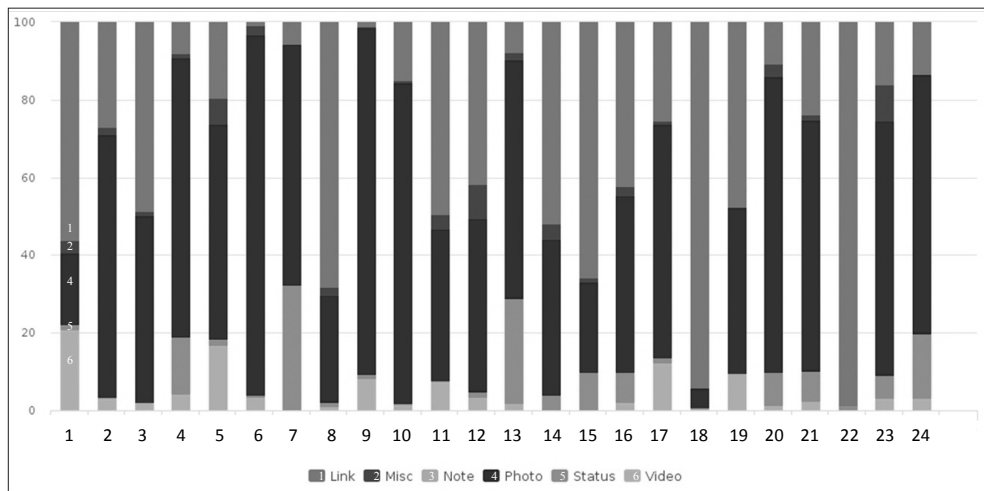
Šaltinis: sudaryta autorės

Įkūrimo metai	Savivaldybė	Miesto ir rajono savivaldybė		Rajono savivaldybė
		Miesto savivaldybė	Rajono savivaldybė	
2010		Vilniaus miesto savivaldybė		Kelmės rajono savivaldybė Pakruojo rajono savivaldybė Trakų rajono savivaldybė
2011	Druskininkų savivaldybė (Druskininkų sveikatos šaltinių kurortas)	Kauno miesto savivaldybė Klaipėdos miesto savivaldybė (Kauno savivaldybė)	Alytaus rajono savivaldybė	Jonavos rajono savivaldybė Radviliškio rajono savivaldybė Šalčininkų rajono savivaldybė Varėnos rajono savivaldybė (Varėnos rajono savivaldybės administracija)
2012	Elektrėnų savivaldybė Birštono savivaldybė (Birštono kurortas)	Alytaus miesto savivaldybė Panevėžio miesto savivaldybė	Kauno rajono savivaldybė (Kauno rajono bendruomenė) Klaipėdos rajono savivaldybė	Kupiškio rajono savivaldybė Pasvalio rajono savivaldybė (Pasvalio rajono savivaldybės administracija) Mažeikių rajono savivaldybė
2013	Neringos savivaldybė			Anykščių rajono savivaldybė Skuodo rajono savivaldybė
2014	Marijampolės savivaldybė			Tauragės rajono savivaldybė Telšių rajono savivaldybė Utenos rajono savivaldybė Zarasų rajono savivaldybė
2015	Visagino savivaldybė	Šiaulių miesto savivaldybė	Šiaulių rajono savivaldybė Vilniaus rajono savivaldybė (1) Vilniaus rajono savivaldybė (<i>Samorząd Rejonu Wileńskiego</i>) (2)	Ignalinos rajono savivaldybė Jurbarko rajono savivaldybė Kaišiadorių rajono savivaldybė Kėdainių rajono savivaldybė Molėtų rajono savivaldybė Plungės rajono savivaldybė Rokiškio rajono savivaldybė Šakių rajono savivaldybė Šilalės rajono savivaldybė Širvintų rajono savivaldybė
2016	Pagėgių savivaldybė			Biržų rajono savivaldybė Joniškio rajono savivaldybė Kretingos rajono savivaldybė Švenčionių rajono savivaldybė Ukmergės rajono savivaldybė Vilkaviškio rajono savivaldybė
2017				Akmenės rajono savivaldybė

konkretesnius kintamajam įtaką darančius veiksnius. Apskaičiuojant interakciją, siekiant tyrimo sistemiskumo ir validumo, duomenys buvo suskirstyti į du laikotarpius: pirmas – nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.; antrasis – nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d. Pirmojo ir antrojo laikotarpių palyginimas suteikia galimybę politiškai neutralų aplinkos foną palyginti su politiškai angažuoju fonu, nes pirmajame

Savivaldybių ir piliečių komunikacijos socialiniame tinkle „Facebook“ tyrimo rezultatai

Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos strategijų specifika padeda atskleisti naudojama informacijos formų įvairovė, hipertekstą – Lietuvos savivaldybių paskyrų pranešimo pobūdis ir tipai (žr. 2 pav. ir 3 pav.). Remiantis „Quintly“ programos

2 pav. Lietuvos savivaldybių* paskyrų pranešimo pobūdis** socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

* 1 Vilniaus miesto savivaldybė; 2 Alytaus miesto savivaldybė; 3 Anykščių rajono savivaldybė; 4 Elektrėnų savivaldybė; 5 Kauno miesto savivaldybė; 6 Panevėžio miesto savivaldybė; 7 Klaipėdos rajono savivaldybė; 8 Šiaulių miesto savivaldybė; 9 Tauragės rajono savivaldybė; 10 Trakų rajono savivaldybė; 11 Kauno rajono savivaldybė; 12 Klaipėdos miesto savivaldybė; 13 Alytaus rajono savivaldybė; 14 Kelmės rajono savivaldybė; 15 Marijampolės savivaldybė; 16 Molėtų rajono savivaldybė; 17 Rokiškio rajono savivaldybė; 18 Šiaulių rajono savivaldybė; 19 Vilniaus rajono savivaldybė; 20 Ukmergės rajono savivaldybė; 21 Pagėgių savivaldybė; 22 Jonavos rajono savivaldybė; 23 Švenčionių rajono savivaldybė; 24 Kupiškio rajono savivaldybė; 25 Pakruojo rajono savivaldybė.

** Nuoroda (angl. *Link*); Įvairi (angl. *Misc*); Pažymėjimas (angl. *Note*); Nuotrauka (angl. *Photo*); Būsena (angl. *Status*); Filmuota medžiaga (angl. *Video*).

etape nevyko renginių, o antrajame etape 2016 m. spalio mėn. 9 d. vyko Lietuvos Seimo rinkimai.

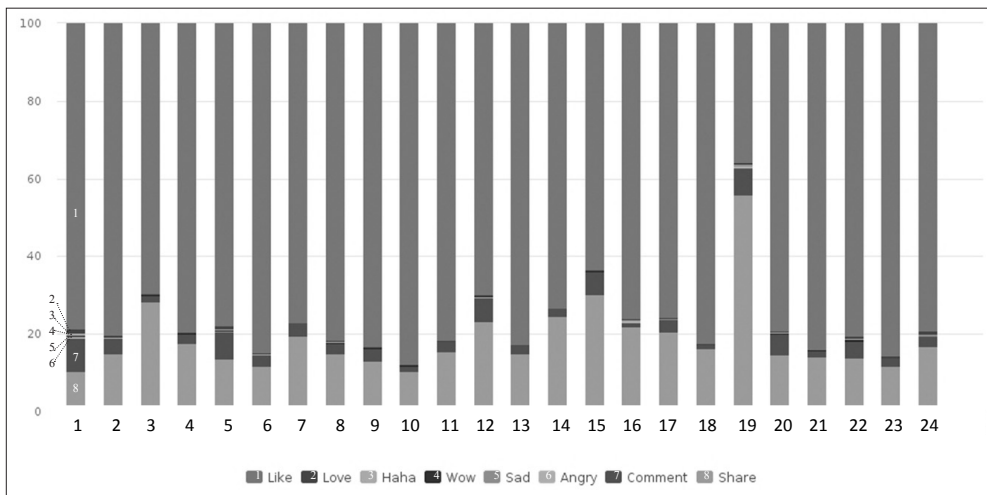
duomenimis pastebima, kad daugiausiai yra reprezentuojami „nuotraukų“ ir „nuorodų“ pranešimų pobūdžiai, kur kas re-

čiau – „būsenos“ ir „filmuotos medžiagos“ pranešimų pobūdžiai. Retai arba visiškai nereprezentuojami „pažymėjimų“ ir „įvairių“ pranešimų pobūdžiai. Lygesnėmis proporcijomis ir įvairesniais pranešimų pobūdžiais išsiskiria Vilniaus miesto savivaldybė, Elektrėnų savivaldybė, Kauno miesto savivaldybė, Klaipėdos miesto savivaldybė, Alytaus rajono savivaldybė, Molėtų rajono savivaldybė, Rokiškio rajono savivaldybė, Ukmergės rajono savivaldybė, Pagėgių savivaldybė ir Švenčionių rajono savivaldybė (žr. 2 pav.).

Remiantis „Quintly“ programos duomenimis pastebima, kad Lietuvos savivaldybių paskyrų tipų didžiąją dalį sudaro tradicinė

reakcija „mėgsta“ ir elementariosios praktikos – „dalijimasis“ ir „komentavimas“, kur kas rečiau taikomos naujosios reakcijos „myli“, „juokinga“, „nustebimas“, „liūdna“, „pikta“ (žr. 3 pav.).

Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos strategijų specifika padeda atskleisti objektyvus gavėjo ir siuntėjo perspektyvų įvertinimas taikant laiko fenomeno identifikavimą (žr. 4, 5, 6 ir 7 pav.). Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, galima teigti, kad daugiausiai Lietuvos savivaldybės savo paskyrose informaciją viešina darbo dienomis, retai arba visiškai neviešina savaitgaliais. Didžiausi informacijos viešinimo srautai yra pastebimi nuo

3 pav. Lietuvos savivaldybių* paskyrose skelbiamų pranešimų tipai** socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

* 1 Vilniaus miesto savivaldybė; 2 Alytaus miesto savivaldybė; 3 Anykščių rajono savivaldybė; 4 Elektrėnų savivaldybė; 5 Kauno miesto savivaldybė; 6 Panevėžio miesto savivaldybė; 7 Klaipėdos rajono savivaldybė; 8 Šiaulių miesto savivaldybė; 9 Tauragės rajono savivaldybė; 10 Trakų rajono savivaldybė; 11 Kauno rajono savivaldybė; 12 Klaipėdos miesto savivaldybė; 13 Alytaus rajono savivaldybė; 14 Kelmės rajono savivaldybė; 15 Marijampolės savivaldybė; 16 Molėtų rajono savivaldybė; 17 Rokiškio rajono savivaldybė; 18 Šiaulių rajono savivaldybė; 19 Vilniaus rajono savivaldybė; 20 Ukmergės rajono savivaldybė; 21 Pagėgių savivaldybė; 22 Jonavos rajono savivaldybė; 23 Švenčionių rajono savivaldybė; 24 Kupiškio rajono savivaldybė; 25 Pakruojo rajono savivaldybė.

** Mėgsta (angl. Like); Myli (angl. Love); Juokinga (angl. Haha); Nustebimas (angl. Wow); Liūdna (angl. Sad); Pikta (angl. Angry); Komentavimas (angl. Comment); Dalijimasis (angl. Share).

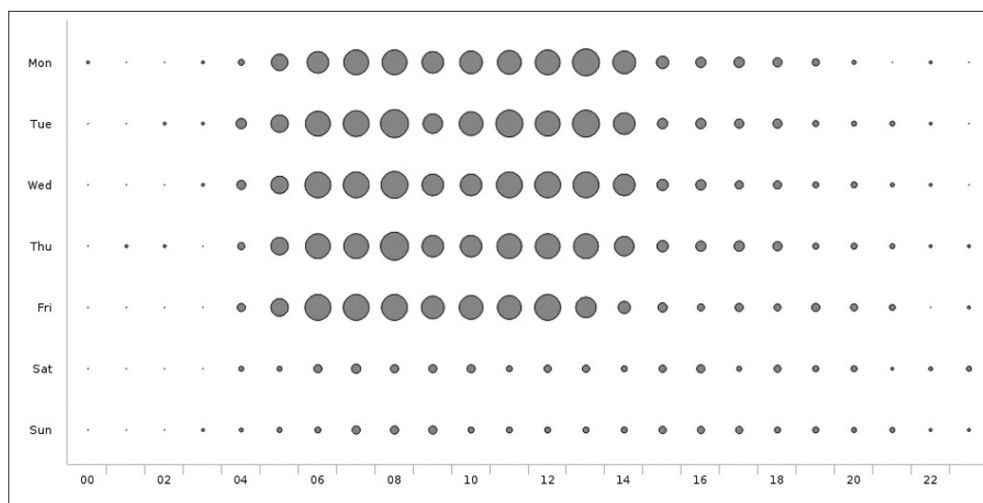
6 val. iki 9 val., taip pat nuo 11 val. iki 13 val., retai arba visiškai neviešinama nuo 15 val. (žr. 4 pav.).

Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, galima teigti, kad aktyviausi Lietuvos savivaldybės paskyrų vartotojai būna darbo dienomis (didžiausias aktyvumas yra pirmadienį ir sekmadienį). Vartotojų aktyvumas Lietuvos savivaldybių paskyrose reiškiasi nuo 6 val. iki 9 val. ir nuo 11 val. iki 15 val. (žr. 5 pav.).

Remiantis „Quintly“ programos duomenimis galima teigti, kad didžiausias skirtumas tarp Lietuvos savivaldybės viešinamos informacijos ir tinklo vartotojų reakcijų į viešinamą informaciją pastebimas ketvirtadienį ir penktadienį nuo 17 val. iki

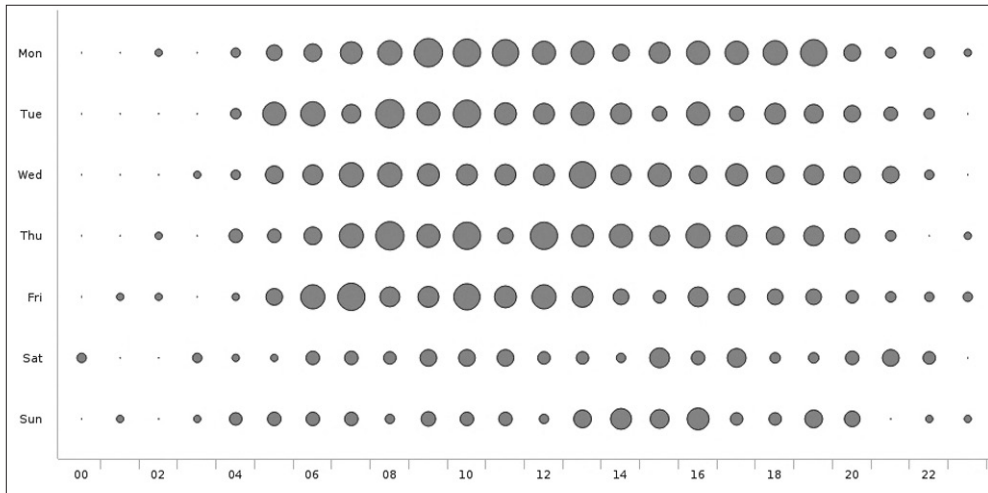
19 val. Lietuvos savivaldybės savo profiliuose daugiausiai viešina informaciją nuo 11 val. iki 12 val., tačiau socialinio tinklo vartotojai neteikia atitinkamo masto reakcijų (žr. 6 pav.).

Remiantis „Quintly“ programos duomenimis pastebima, kad aktyviausia Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcija yra penktadienį. Šiaulių miesto savivaldybės interakcijos aktyvumas yra didžiausias darbo dienomis, tačiau informacijos neviešinimas savaitgaliais mažina savivaldybės paskyros bendrąjį aktyvumo rodiklį. Kauno miesto savivaldybės interakcijos aktyvumas yra tolygus per visas savaitės dienas, tai suteikia aukštą bendrą paskyros aktyvumo rodiklį (žr. 7 pav.).

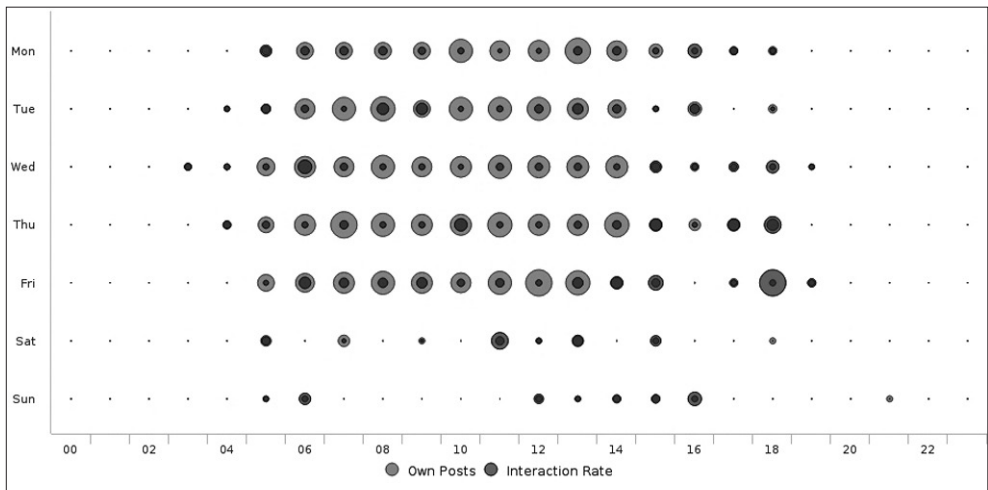
4 pav. Lietuvos savivaldybių* paskyrose skelbiamų pranešimų mastai per paros ir savaitės laiką socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

* Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Anykščių rajono savivaldybė; Elektrėnų savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Klaipėdos rajono savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Trakų rajono savivaldybė; Kauno rajono savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė; Alytaus rajono savivaldybė; Kelmės rajono savivaldybė; Marijampolės savivaldybė; Molėtų rajono savivaldybė; Rokiškio rajono savivaldybė; Šiaulių rajono savivaldybė; Vilniaus rajono savivaldybė; Ukmergės rajono savivaldybė; Pagėgių savivaldybė; Jonavos rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Kupiškio rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė.

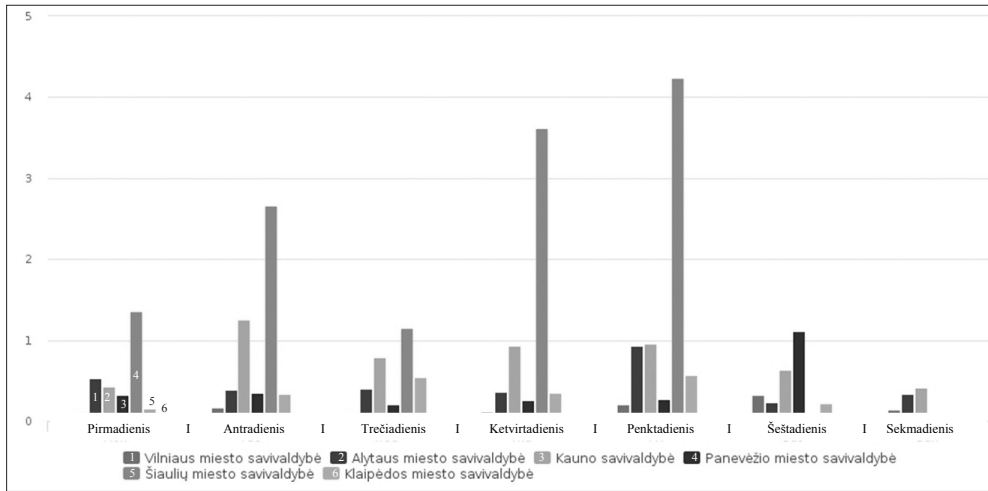
5 pav. Lietuvos savivaldybių* paskyrose skelbiamų pranešimų vartojimo mastai per paros ir savaitės laiką socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

* Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Anykščių rajono savivaldybė; Elektrėnų savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Klaipėdos rajono savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Trakų rajono savivaldybė; Kauno rajono savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė; Alytaus rajono savivaldybė; Kelmės rajono savivaldybė; Marijampolės savivaldybė; Molėtų rajono savivaldybė; Rokiškio rajono savivaldybė; Šiaulių rajono savivaldybė; Vilniaus rajono savivaldybė; Ukmergės rajono savivaldybė; Pagėgių savivaldybė; Jonavos rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Kupiškio rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė.

6 pav. Lietuvos savivaldybių* paskyrų interakcijos palyginimas socialiniame tinkle „Facebook“ per paros ir savaitės laiką (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė.

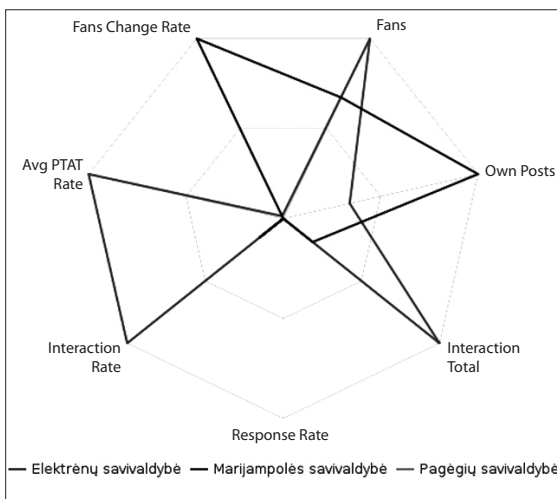

7 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcija per savaitę socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

Lietuvos savivaldybių paskyrų aktyvumas yra identifikuojamas interakcijos vertinumu (žr. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ir 15 pav.). „Quintly“ programos duomenys reprezentuojami neutraliame politiniame fone, nes šiuo laikotarpiu nevyko politinių įvykių. Diagramos, vaizduojamos 8 pav. ir 9 pav., atskleidžia mažųjų miestų savivaldybių sukurtų paskyrų interakciją socialiniame tinkle „Facebook“. Pagėgių

savivaldybės paskyros interakcija socialiniame tinkle „Facebook“ yra mažiausia. Nors Marijampolės savivaldybės paskyra daugiausia dalijasi pranešimais, tačiau interakcija pasižymi Elektrėnų savivaldybės paskyra būtent dėl paskyros sekėjų masto ir jų aktyvumo (žr. 8 pav.).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami politiškai paveiktame fone, nes 2016 m. spalio 9 d. vyko Seimo rinkimai.

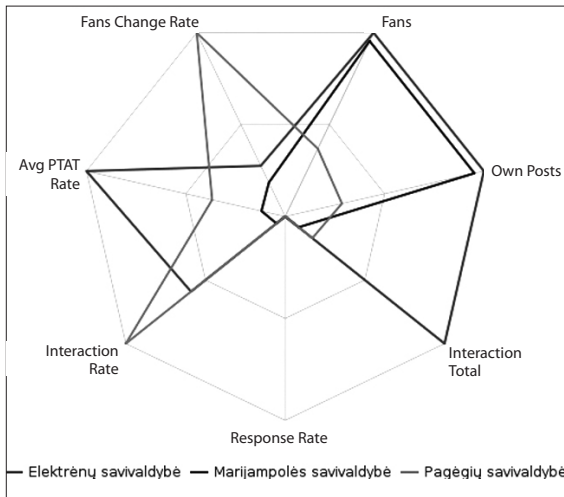

8 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcijos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Interakcija (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Responsovumas (angl. *Response Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Average People Talking About Rate/Fans Change Rate*).

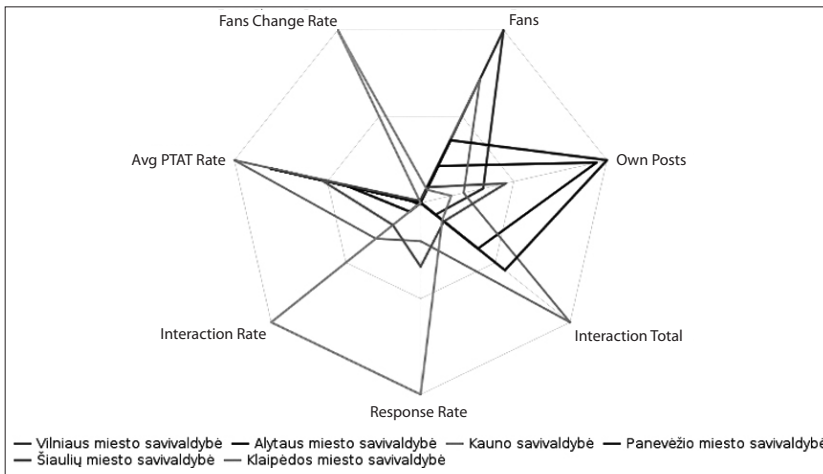
Palyginus 8 pav. ir 9 pav., galima išskirti Pagėgių savivaldybės sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“ didelį interakcijos rodiklio pakilimą dėl sekėjų skaičiaus ir informacijos dalijimosi masto padidėjimo. Šiame tinkle padidėjo ir Marijampolės savivaldybės paskyros sekėjų skaičius (žr. 9 pav.).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami neutraliame politiniame fone, nes šiuo laikotarpiu nevyko politinių įvykių. Diagramos, vaizduojamos 10 pav. ir 11 pav., atskleidžia miestų savivaldybių sukurtų paskyrų pogrupio interakciją socialiniame tinkle „Facebook“. Klaipėdos miesto savivaldybės sukurta paskyra šiame tinkle

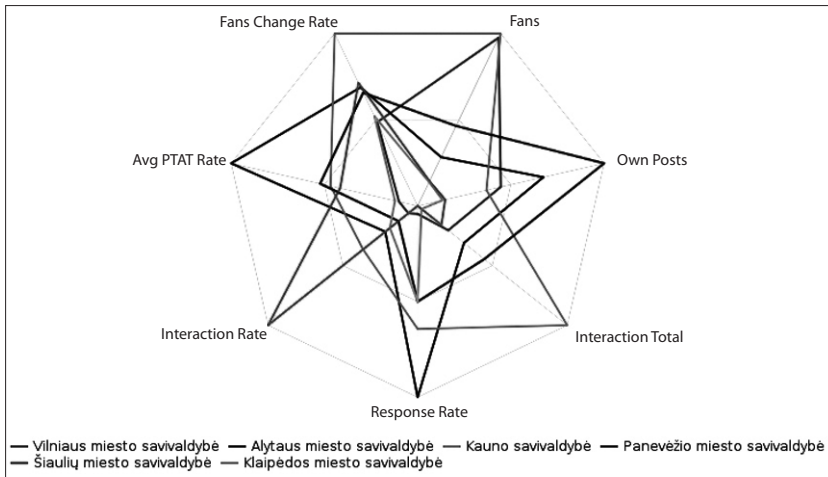
9 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcijos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Interakcija (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Responyvumas (angl. *Response Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Average People Talking About Rate/Fans Change Rate*).

10 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcijos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Interakcija (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Responyvumas (angl. *Response Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Average People Talking About Rate/Fans Change Rate*).

11 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcijos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Interakcija (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Responsyvumas (angl. *Response Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Average People Talking About Rate/Fans Change Rate*).

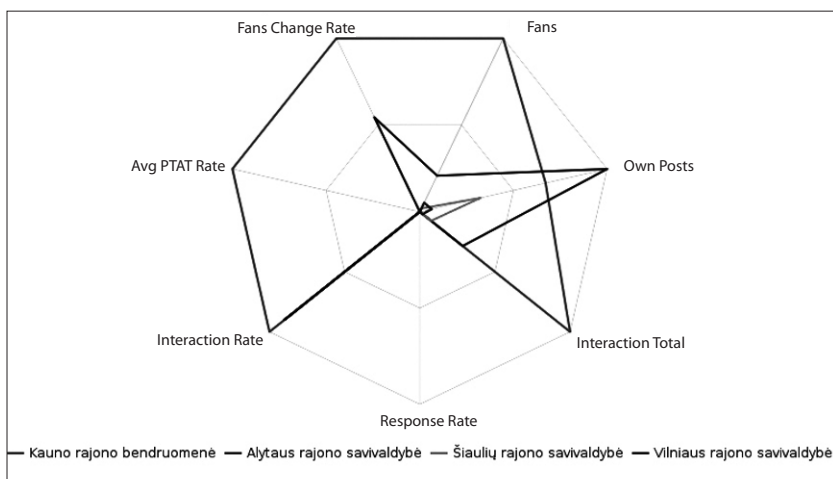
pasižymi didžiausiu interakcijos mastu, galima teigti, kad tai lėmė didelis paskyros responsyvumas ir sekėjų aktyvumas. Kauno miesto savivaldybės sukurta paskyra taip pat pasižymi dideliu interakcijos mastu dėl gausaus sekėjų skaičiaus ir jų aktyvumo dalijantis informacija socialiniame tinkle „Facebook“. Panevėžio, Alytaus ir Šiaulių miestų savivaldybės sukurtose paskyrose yra skelbiama daugiausiai informacijos, ir tai lėmė didesnę interakcijos mastą (žr. 10 pav.).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami politiškai paveiktame fone, nes 2016 m. spalio 9 d. vyko Seimo rinkimai. Palyginus 10 pav. ir 11 pav. galima išskirti Kauno miesto savivaldybės sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“ išliekantį aukštą interakcijos lygį. Padidėjo Šiaulių miesto savivaldybės sukurtos paskyros interakcijos mastas dėl pagausėjusių sekėjų padidėjusio ir jų aktyvumo šiame socialiniame tinkle. Apibendrinant rodme-

nis galima teigti, kad politiškai angažuotas fonas padidino savivaldybių paskyrų viešinamos informacijos ir viešinamos informacijos responsyvumo mastą (žr. 11 pav.).

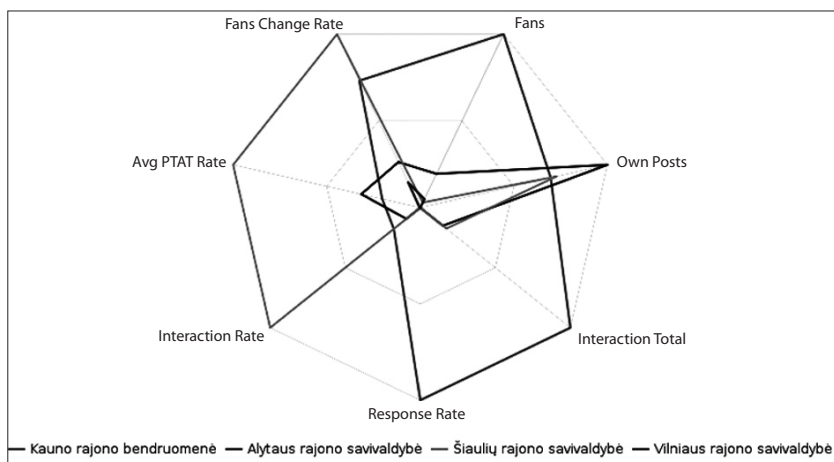
„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami neutraliame politiniame fone, nes šiuo laikotarpiu nevyko politinių įvykių. 12 pav. ir 13 pav. diagramos atskleidžia regionų savivaldybių sukurtų paskyrų pogrupio interakciją socialiniame tinkle „Facebook“. Kauno rajono savivaldybės sukurtos paskyros interakcijos mastas yra didelis dėl didelio skaičiaus sekėjų ir jų aktyvumo (žr. 12 pav.).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami politiškai paveiktame fone, nes 2016 m. spalio 9 d. vyko Seimo rinkimai. Palyginus 12 pav. ir 13 pav., galima išskirti Kauno rajono savivaldybės sukurtos paskyros didėjantį responsyvumo mastą, dėl to padidėjo sekėjų aktyvumas. Šiaulių rajono savivaldybės sukurtos paskyros interakcijos aktyvumas smarkiai padidėjo (žr. 13 pav.).

12 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcijos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Interakcija (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Responsoyvumas (angl. *Response Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Average People Talking About Rate/Fans Change Rate*).

13 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcijos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Interakcija (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Responsoyvumas (angl. *Response Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Average People Talking About Rate/Fans Change Rate*).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami neutraliame politiniame fone, nes šiuo laikotarpiu nevyko politinių įvykių. Diagramos, pateikiamos 14 pav. ir 15 pav.,

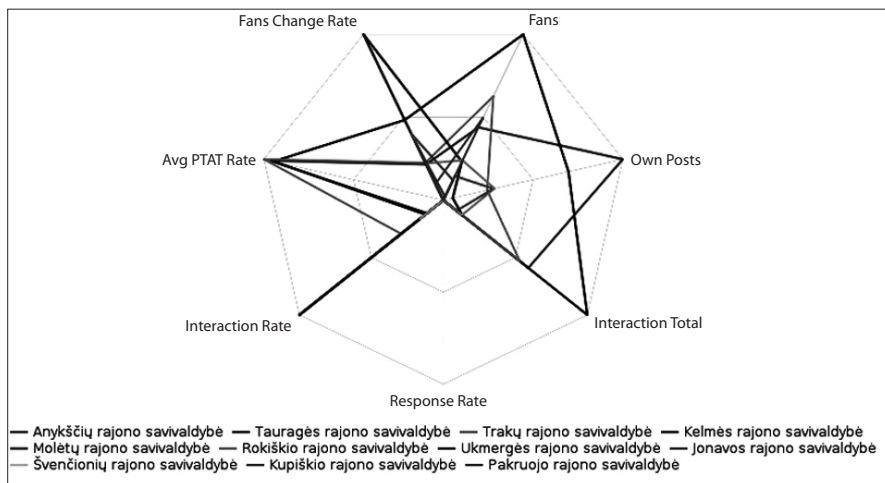
parodo regionų savivaldybių sukurtų paskyrų grupės interakciją socialiniame tinkle „Facebook“. Tauragės rajono savivaldybės sukurtos paskyros interakcijos mastas yra

didelis dėl sekėjų skaičiaus, jų aktyvumo ir viešinamos informacijos šiame socialiniame tinkle. Kelmės rajono savivaldybės sukurtos paskyros interakcijos mastas yra didelis dėl sekėjų aktyvumo. Trakų rajono savivaldybės sukurtos paskyros interakcijos mastas yra proporcingas sekėjų aktyvumui. Molėtų rajono savivaldybės paskyros interakcijos mastas yra sietinas su dideliu viešinamos informacijos mastu, gausiais sekėjais ir dideliais jų aktyvumo rodmenimis (žr. 14 pav.).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami politiškai paveiktame fone, nes 2016 m. spalio 9 d. vyko Seimo rinkimai. Palyginus 14 pav. ir 15 pav., galima išskirti padidėjusią visų rajono savivaldybių paskyrų interakciją. Ukmergės rajono savivaldybės paskyros ženklus rodiklis yra sekėjų aktyvumo mastas, lėmęs didėjantį interakcijos rodmenį, tačiau responsyvumas išlieka mažas (žr. 15 pav.).

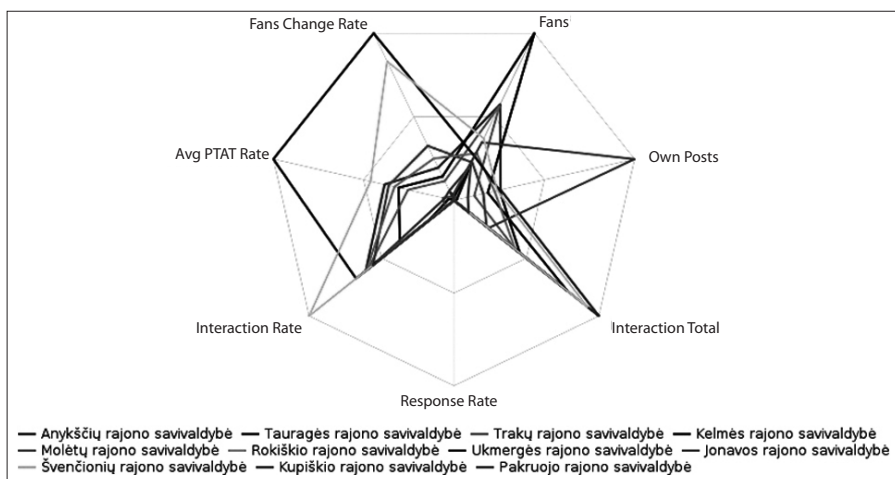
Lietuvos savivaldybių paskyrų aktyvumą lemia responsyvumas (žr. 2 lentelę).

Responsyvumo rodiklis padeda atskleisti skelbiamų komentarų santykį tarp Lietuvos savivaldybių (siuntėjo) ir socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų (gavėjo). Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, galima teigti, kad tik miesto savivaldybės (Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus) savo paskyrose atsako į socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų klausimus (komentarais) ir plėtoja diskusijas skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Aktyviai plėtojamas responsyvumas gausina vartotojų komentarus. Remiantis 2 lentelės duomenimis, galima teigti, kad svarią įtaką savivaldybių paskyrų interakcijai suteikia ne tik paskyros sekėjų skaičius, bet ir paskyrose plėtojamas responsyvumas. Pastarąjį teiginį patvirtina Klaipėdos miesto savivaldybės paskyros (2 372 sekėjai) responsyvumo masto – 45,8 % ir komentarų 377 skaičiaus palyginimas su Alytaus rajono savivaldybės (2 347 sekėjai) responsyvumo mastu – 0 % ir komentarų 156 skaičiumi. Panašią

14 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcijos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Interakcija (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Responsyvumas (angl. *Response Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Average People Talking About Rate/Fans Change Rate*).

15 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų interakcijos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

* Sekėjai (angl. Fans); Pranešimai (angl. Own Posts); Interakcija (angl. Interactions Total/Interaction Rate); Responyvumas (angl. Response Rate); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. Average People Talking About Rate/Fans Change Rate).

tendenciją galima išvystyti Jonavos rajono savivaldybės ir Trakų rajono savivaldybės atvejais (žr. 2 lentelę).

Savivaldybių ir piliečių komunikacijos socialiniame tinkle „Facebook“ duomenų analizė ir diskusija

Viešojoje skaitmeninėje erdvėje rinkimų laikotarpiu informacija yra viešinama gausiais bumais, tačiau tai neskatina piliečių komunikuoti su valdžios atstovais. Kur kas didesnę įtaką el. dalyvavimui daro vietos valdžios nuolatinis ir periodiškas informacijos viešinimas skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Informacijos gausa nesuteikia pakankamo informatyvumo, nes socialiniuose tinkluose reprezentuojama informacija yra srautinė, todėl nuolat kinta, o jos aktualumą pagrindžia tik naujumas. Reprezentuojama informacija vartotojui turėtų suteikti aiškumo ir konkretumo, taikant informacijos formų įvairovę, pasitelkiant kuo įvairesnio

pobūdžio informaciją. Tik nedaugelis Lietuvos savivaldybių savo sukurtose paskyrose taiko informacijos formų įvairovę, nes tam reikia papildomo laiko. Informacijos formų įvairovę taiko šios savivaldybės: Vilniaus miesto, Elektrėnų, Kauno miesto, Klaipėdos miesto, Alytaus rajono, Molėtų rajono, Rokiškio rajono, Ukmergės rajono, Pagėgių ir Švenčionių rajono savivaldybės. Savivaldybių plėtojama abipusė komunikacija su piliečiais padeda išvengti „aido kambarių“ efekto skaitmeninėje viešojoje erdvėje.

El. dalyvavimas pasižymi individualistine perspektyva ištraukiant į politinio sprendimo priėmimo procesą. Vietos valdžios ir piliečių interakcija virtualioje erdvėje yra skirstoma į informacijos siuntėjo ir gavėjo perspektyvas. Lietuvos savivaldybės savo paskyrose informaciją viešinti numato tik darbo dienomis, o socialinio tinklo „Facebook“ vartotojai yra aktyvūs ne tik darbo dienomis, bet ir savaitgaliais. Informacijos naudojimas apima kur kas platesnį

2 lentelė. Lietuvos savivaldybių sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.) Šaltinis: sudaryta autorės, naudojant „Quintly“ programą

Grupė	Pogrūpis	Savivaldybė	Sekėjai	Pranešimai	Responsyvumas	Komentarai
Savivaldybė		Elektrėnų savivaldybė (2012)	1 843	164	0 %	117
		Marijampolės savivaldybė (2014)	1 760	385	0 %	85
		Pagėgių savivaldybė (2016)	683	88	0 %	20
Miesto ir rajono savivaldybė	Miesto savivaldybė	Vilniaus miesto savivaldybė (2010)	16 706	843	11,3 %	2,004
		Kauno miesto savivaldybė (2011)	17 125	592	37,5 %	5,190
		Klaipėdos miesto savivaldybė (2011)	2 372	329	45,8 %	377
		Alytaus miesto savivaldybė (2012)	4 841	1 343	10 %	1,260
		Panevėžio miesto savivaldybė (2012)	7 943	1 845	20,5 %	1,481
		Šiaulių miesto savivaldybė (2015)	2 453	426	15,8 %	341
	Rajono savivaldybė	Alytaus rajono savivaldybė (2011)	2 347	955	0 %	156
		Kauno rajono savivaldybė (2012)	12 025	685	0 %	12
		Šiaulių rajono savivaldybė (2015)	358	467	0 %	47
		Vilniaus rajono savivaldybė (2015)	588	21	0 %	20
Rajono savivaldybė		Kelmės rajono savivaldybė (2010)	836	25	0 %	12
		Trakų rajono savivaldybė (2010)	2 346	406	0 %	190
		Pakruojo rajono savivaldybė (2010)	79	0	0 %	0
		Jonavos rajono savivaldybė (2011)	1 435	1 517	0 %	64
		Kupiškio rajono savivaldybė (2012)	862	216	0 %	100
		Anykščių rajono savivaldybė (2013)	2 373	670	0 %	156
		Tauragės rajono savivaldybė (2014)	4 137	649	0 %	512
		Molėtų rajono savivaldybė (2015)	938	461	0 %	55
		Rokiškio rajono savivaldybė (2015)	1 165	581	0 %	235
		Šiaulių rajono savivaldybė (2015)	358	467	0 %	47
		Švenčionių rajono savivaldybė (2016)	1 532	362	0 %	167
		Ukmergės rajono savivaldybė (2016)	1 078	300	0 %	202

laiko tarpą nei darbo valandų laikas, o ir Lietuvos savivaldybės dažniausiai viešina informaciją tik iki 14 val., nors informacijos naudojimo mastas užima kur kas platesnį laiko periodiškumą. Optimali informacijos viešinimo strategija koncentruojasi į informacijos naujumo reprezentatyvumą ir tai reiškia, kad informacija turėtų būti pristatoma piliečiams kuo anksčiau. Tačiau galima išskirti informacijos viešinimo orientyrus: nuo 7 val., nuo 10 val. arba nuo 12 val. Pakartotinai informacija gali būti peržiūrima nuo 16 val. ir nuo 18 val. – pastarieji periodai yra skirti ne informacijai viešinti, o į ją reaguoti (dalijantis ar atsakant į komentarus).

Dažniausiai laikomasi nuomonės, kad populiariausiame socialiniame tinkle „Facebook“ sukurtų paskyrų aktyvumą lemia sekėjų skaičius. Atlikus Lietuvos savivaldybių sukurtų paskyrų komunikacijos specifikos socialiniame tinkle „Facebook“ tyrimą, galima teigti kad šis požiūris yra netikslus, nes antrosios kartos platformoje paskyrų aktyvumo ar pasyvumo mastą geriausiai atskleidžia viešinamos ir naudojamos informacijos santykis – interakcija. Lietuvos savivaldybių sukurtose paskyrose plėtojama komunikacija tampa specifiška dėl vietos valdžios ir piliečių reprezentuojamų skirtingų interesų sambūvio viešojoje erdvėje inicijuojant ir (ar) priimant politinius sprendimus. Vietos valdžia viešindama informaciją socialiniame tinkle „Facebook“ yra atskaitinga piliečiams, tačiau naujųjų medijų logikos raiška skaitmeninėje viešojoje erdvėje pareikalauja responsyvumo (reaguoti į viešinamą informaciją) ne tik iš gavėjo – socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų (piliečių), bet ir iš siuntėjo – politinių institutų (savivaldybių). Būtent plėtojamas responsyvumas lemia socialiniame tinkle „Facebook“ sukurtos paskyros aktyvumą. Tik Lietuvos miestų – Vilniaus, Kauno,

Klaipėdos, Alytaus, Panevėžio ir Šiaulių savivaldybės plėtoja responsyvumą. Atsižvelgiant į socialinių medijų interakcijos atskaitomybės ir responsyvumo vertinimo kriterijus, atsiranda galimybė plėtoti interesų pliuralizmą ir užtikrinti tinkamus būdus reprezentuoti interesus skaitmeninėje viešojoje erdvėje.

Išvados

Politinės decentralizacijos procesas suteikia daugiau įtakos politikos institutams įgalinti piliečius dalyvauti politinio sprendimo priėmimo procese. Vietos valdžios atskaitomybė piliečiams pasireiškia aktualios informacijos viešinimu skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Vietos valdžios ir piliečių plėtojamas responsyvumas padeda užtikrinti tinkamas interesų atstovavimo galimybes, tad įvairūs svarstymai skaitmeninėje viešojoje erdvėje suteikia galimybę suspenduoti kardinalų interesų šališkumą, atskleidžiant pliuralistinių interesų laikymosi svarbą visuomenėje. Informacinėje visuomenėje aktyvus pilietinis dalyvavimas šiuolaikinėje demokratijoje pasireiškia per individualistinę perspektyvą ir užima ilgą laiko periodiškumą. Savivaldybių darbuotojai naudodami socialines medijas siekia užtikrinti viešojoje skaitmeninėje erdvėje plėtojamose diskusijose konsensusą tarp valdžios ir piliečių, tai gali užimti daug laiko, o naujųjų medijų diktuojama logika yra operatyvi, reikalaujanti greitos reakcijos valdant diskusijas. Organizuotas informacijos viešinimas socialinėse medijose leidžia piliečiams įsitraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą.

Lietuvos savivaldybės viešina informaciją socialinėse medijose pasitelkdamos vieną iš populiariausių socialinių tinklų – „Facebook“. Atlikus kiekybinės turinio analizės tyrimą paaiškėjo, kad iš 60 savivaldybių

net 52 savivaldybės yra sukūrusios savo paskyrą šiame socialiniame tinkle. Atliekant tyrimą buvo vertinama interakcija – viešinamos ir vartojamos informacijos santykis, padedantis atskleisti informacijos viešinimo strategijas socialiniame tinkle „Facebook“. Tyrimas pagrindžiamas naujųjų medijų atributu – virtualiu laiku, transformuojančiu politinio veiksmo dinamiką, įsivyravusią tarp interakcijos siuntėjo ir gavėjo santykio. Identifikuojant Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos strategiją socialiniame tinkle „Facebook“ paaiškėjo, kad aktyvūs informacijos bumai ar didelis skaičius paskyros sekėjų nėra poziciniai kriterijai vertinant paskyrų aktyvumą socialiniame tinkle „Facebook“. Lietuvos savivaldybių

sukurtų paskyrų aktyvumui daro įtaką net keletas kriterijų. Kad išlaikytų heterogeniškos auditorijos dėmesį Lietuvos savivaldybės turėtų naudoti informacijos formų įvairovę ir periodiškai viešinti informaciją socialiniame tinkle „Facebook“. Siekdamos išvengti „aido kambarių“ efekto, Lietuvos savivaldybės viešindamos informaciją turėtų atsižvelgti į virtualiojo laiko specifiką, skirtingai pasireiškiančią iš gavėjo (savivaldybės sukurtos grupės socialiniame tinkle „Facebook“) ir siuntėjo (užsiregistravusių asmeninių profilių socialiniame tinkle „Facebook“) perspektyvų, o komentarų svarba turėtų būti plėtojama lygesnėmis proporcijomis iš minėtų gavėjo ir siuntėjo perspektyvų.

LITERATŪRA

World Press Freedom Index (RSF). In *Reporters without borders* [žiūrėta 2017 m. liepos 8 d.]. Prieiga: <https://rsf.org/en/ranking>.

AARSETH, E. J. (1997). *Cybertext: Perspective on Ergodic Literature*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.

ADI, A.; GRIGORIA, G.; CROWTHER, D. (2015). *Esantis Corporate Social Responsibility in the Digital Age*. England: Emerald Group Publishing Limited.

ANDUIZA, E.; CANTIJOCH, M.; GALLEGO, A. (2009). Political Participation and The Internet. *Information, Communication & Society* 6, p. 860–878.

ASTRAUSKAS, A. (2013). Vietos savivaldos raida Lietuvoje nuo 1990 metų iki dabar. *Viešoji politika ir administravimas* 12(2), p. 260–271.

BALTUŠNIKIENĖ, J. (2009). Viešojo valdymo sistemos decentralizacija: turinys, pranašumai ir trūkumai. *Viešoji politika ir administravimas*, 27, p. 79–89.

BAUMAN, Z. (2015). *Kultūra takiojoje modernybėje*. Vilnius: Apostrofa.

BAYM, N. (1998). The Emergence of on – Line Community. In S. G. Jones, *Cybersociety 2.0: Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*. Thousand Oaks, CA: Sage, p. 35–68.

BERELSON, B. (1954). Content Analysis. Esantis G. Lindzey, *Handbook of Social Psychology*. MA: Addison-Wesley, p. 488–522.

BERTOT, J. C.; JAEGER, P. T.; GRIMES, J. M. (2012). Promoting transparency and accountability through ICTs, social media, and collaborative e-government. *Transforming Government: People, Process and Policy*, 6(1), p. 78–91.

BIELINIS, L. (2005). *Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida: prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius: Eugrimas.

BRYER, A. T. (2013). Designing Social Media Strategies for Effective Citizen Engagement: A Case Example and Model. *National Civic Review*, 102(1), p. 43–50.

BUČAITĖ-VILKĖ, J.; ŽILYS, A. (2016). Dvi skirtingos vietos demokratijos vizijos? Interesų atstovavimas, lyderystė ir gyventojų dalyvavimas savivaldoje. *Kultūra ir visuomenė. Socialinių tyrimų žurnalas*, 7(1), p. 93–112.

CASTELLS, M. (2006). *Tapatumo galia*. II tomas. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

CHADWICK, A. (2008). Web 2.0: New challenges for the study of E-Democracy in an era of informational exuberance. *A Journal of Law and Policy for the Information Society*, 5(1), p. 9–41.

CHLIVICKAS, E.; MELNIKAS, B. (2016). *Viešasis valdymas: aktualijos ir sprendimai globalizacijos ir žinių visuomenės kūrimo sąlygomis*. Vilnius: VGTU leidykla „Technika“.

- COLEMAN, S. (2015). Introduction: conceptualizing digital politics. In S. Coleman. *Handbook of Digital Politics*. Edward Elgar Publishing.
- CURRAN, J. (2002). *Media and Power*. London and New York: Routledge: Taylor & Francis Group.
- DAHLGREN, P. (2012). Reinventing Participation: Civic Agency and the Web Environment. *Geopolitics, History, and International Relations*, 4, p. 27–45.
- DANAH, M.; BOYD, N.; ELLISON, B. (2008). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13, p. 210–230.
- DOMARKAS, V.; LUKOŠEVIČIENĖ, V. (2006). Elektroninė valdžia informacijos teikimo visuomenei aspektu. *Viešoji politika ir administravimas*, p. 73–86.
- DOURISH, P. (2001). Process descriptions as organisational accounting devices: The dual use of workflow technologies. In *Proceedings of the 2001 International ACM SIGGROUP Conference on Supporting Group Work*, p. 52–60.
- DRYBURGH, M. M. (2016). The Impact of the Public Commons on Public Sector Organizations. In S. M. Zavattaro. *Social Media for Government: Theory and Practice*. New York and London: Routledge: Taylor & Francis Group, p. 13–29.
- DUTTON, W.; GILLET, S. E.; MCKNIGHT, L. W.; PELTU, M. (2004). Bridging broadband Internet divides: Reconfiguring access to enhance communicative power. *Journal of Information Technology*, 19, p. 28–38.
- DUTTON, W. H.; DUBOIS, E. (2015). The fifth estate: a rising force of pluralistic accountability. In S. Coleman, D. Freelon. *Handbook of digital politics*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, p. 51–66.
- FISHER, M. (2009). *Capitalist Realism: Is There No Alternative?* Ropley, Hants: Zero Books.
- FISKE, J. (1990). *Įvadas į komunikacijos studijas*. Vilnius: Baltos lankos.
- FRAUSTINO, J. D.; CONNOLLY-AHERN, C. (2015). Corporate Associations Written on the Wall: Public's Responses to Fortune 500 Ability and Social Responsibility Facebook Posts. *Journal of Public Relations Research*, 27, 452–474.
- GALSTON, W. A. (2003). If political fragmentation is the problem, is the Internet the solution? In D. M. Cornfield, *The civic web: Online politics and democratic values* (p. 35–44). Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- GARNHAM, N. (1999). Information Politics: The Study of Communicative Power. In W. H. Dutton, *Society on the Line* (p. 77–78). Oxford, UK and New York, USA: Oxford University Press.
- HABERMAS, J. (1973). *Legitimation Crisis*. Boston: Beacon Press.
- HALPERN, D.; GIBBS, J. (2012). Social media as a catalyst for online deliberation? Exploring the affordances of Facebook and YouTube for political expression. *Computers in Human Behavior*, p. 1159–1168.
- HARVEY, D. (2011). *The Enigma of Capital and the Crises of Capitalism*. London: Profile Books.
- HAYAT, T.; SAMUEL-AZRAN, T. (2017). “You too, Second Screeners?” Second Screeners’ Echo Chambers During the 2016 U.S. Elections Primaries. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 61(2), p. 291–308.
- HOOGHE, M.; VISSERS, S.; STOLLE, D.; MAHEO, V. A. (2010). The Potential of Internet Mobilization: An Experimental Study on the Effect of Internet and Face-to-Face Mobilization Efforts. *Political Communication*, 27(4), p. 406–431.
- HUTCHCROFT, P. D. (2001). Centralization and Decentralization in Administration and Politics: Assessing Territorial Dimensions of Authority and Power. *Governance: An International Journal of Policy and Administration*, 14(1), p. 23–53.
- INGENHOFF, D.; KOELLING, A. M. (2012). Media governance and corporate social responsibility of media organizations: an international comparison. *Business Ethics: A European Review*, 21(2), 154–167.
- JUNEVIČIUS, A.; EREMINAITĖ, S. (2012). Austrijos ir Lietuvos savivaldos sistemos lyginamoji analizė. *Viešoji politika ir administravimas*, 3(11), p. 447–460.
- KARDELIS, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
- LANDOW, G. P. (1997). *Hypertext 2.0: hypertext: the convergence of contemporary critical theory and technology*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- LANG, S. (2004). Local political communication: media and local publics in the age of globalization. In F. & Esser, *Comparing political communication: theories, cases, and challenges*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LASSWELL, H. (1960). The Structure and Function of Communication in Society. In W. Schramm, *Mass Communications*. University of Illinois Press, p. 102–115.
- LAURĖNAS, V. (2014). Postdemokratija: demokratinė mažuma prieš absenteizmą ar demokratinės daugumos imperatyvas? *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, 2(35), p. 194–235. Nuskaityta iš <http://www.zurnalai.vu.lt/sociologija-mintis-ir-veiksmai/article/view/8779/6470>

LERNER, J. S.; TETLOCK, P. E. (1999). Accounting for the effects of accountability. *Psychological Bulletin*, p. 255–275.

Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas. (2017 02 17 d.). Nuskaityta iš 6 straipsnis: http://www.regitra.lt/uploads/documents/dokumentai/teise_gauti_info.pdf

LIRONI, E. (2016). *Potential and Challenges of E-participation in the European Union*.

LITVACK, J. A. (1998). *Rethinking Decentralization in Developing Countries*. Washington: World Bank.

MANGAN, D. (2015). Regulating for responsibility: reputation and social media. *International Review of Law, Computers & Technology*, 29(1), p. 16–32.

MAŽYLIS, L.; RABINOVIČ, L. (2008). Lietuvos teritorijos administracinė reforma: pirmojo etapo patirties įvertinimas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 48, p. 87–104.

McLUHAN, M. (2003). *Kaip suprasti medijas*. Vilnius: Baltos lankos.

McLUHAN, M. (2007). *Medijų studijos: filosofija, komunikacija, menas*. Vilnius: Baltos lankos.

MERGEL, I. (2013). A framework for interpreting social media interactions in the public sector. *Government Information Quarterly*, p. 327–334.

MEŠKYS, K. (2010). *Kaip valdyti medijas. Prodiuserinės veiklos pagrindai*. Vilnius: RDI grupė.

MILL, J. S. (1995). *Apie laisvę*. Vilnius: Pradai.

MORAVCSIK, A. (2002). In Defence of the “Democratic Deficit”: Reassessing Legitimacy in the European Union. *JCMS*, 40, p. 603–624.

MOROZOV, E. (2011). *The Net Delusion: How Not to Liberate the World*. London: Allen Lane.

NORKUS, Z. (2008). *Kokia demokratija koks kapitalizmas: postkomunistinė transformacija Lietuvoje lyginamosios istorinės sociologijos požiūriu: mokslinė monografija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

NORRIS, D. F. (2007). E-Democracy and E-Participation among Local Governments in the United States. In *E-Participation and E-Government: Understanding the Present and Creating the Future*. New York: United Nations, p. 147.

PETRAUSKIENĖ, R.; ŽILINSKAS, R. (2013). Informacinių technologijų įtaka politiniam dalyvavimui: interneto skverbties ir rinkėjų aktyvumo tendencijos Lietuvoje. *Viešoji politika ir administravimas / Public Policy and Administration*, 12(1), p. 50–64.

Pilietinės visuomenės institutas (n.d.). *Atvira*

valdžia: valdžios institucijų prieinamumo didinimas. Nuskaityta iš <http://www.civitas.lt/research/atvira-valdzia-valdzios-instituciju-prieinamumo-didinimas/>

Pilietinės visuomenės institutas, P. v. (n.d.). *Pilietinės galios indeksas 2015 m*. Nuskaityta iš <http://www.civitas.lt/time-line/pilietines-galios-indeksas-2015-m/>
Professional Social Media Analytics. *Quintly*. (n.d.). Retrieved 03 30, 2016, from <https://www.quintly.com/>

RAIPA, A.; BACKŪNAITĖ, E. (2004). Decentralizacijos reformų teoriniai ir taikomieji aspektai. *Viešoji politika ir administravimas*, 7, p. 23–32.

RAKUCEVIČIUS, R. (2003). *Politologijos žodymas-žinynas*. Vilnius: Žygimantų spaustuvė.

RAMONAITĖ, A. (2015). Ainė Ramonaitė: Lietuvių pilietinis aktyvumas žemas, jie nėra iniciatyvūs [žiūrėta 2015 m. spalio 20 d.]. Internetinė prieiga: <http://www.15min.lt/naujiena/aktuali/lietuva/aine-ramonaite-lietuviu-pilietinis-aktyvumas-zemas-jie-nera-iniciatyvus-56-484666>

REGMI, K.; NAIDOO, J.; GREER, A.; PILKINGTON, P. (2010). Understanding the effect of decentralization on health services. The Nepalese experience. *Journal of Health Organization and Management*, 24(4), p. 361–382.

RUŠKUS, J.; MAŽEIKIENĖ, N.; NAUJANIE-NĖ, R.; MOTIEČIENĖ, R.; DVARIONAS, D. (2013). Įgalinimo samprata socialinių paslaugų kontekste. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*, t. 12(2), p. 9–43.

SCOTT, S. V.; ORLIKOWSKI, W. J. (2012). Reconfiguring relations of accountability: Materialization of social media in the travel sector. *Accounting, Organizations and Society*, 37, p. 26–40.

SHAPIRO, G.; MARKOFF, J. (1997). A Matter of Definition. In C. W. Roberts, *Text Analysis for the Social Sciences: Methods for Drawing Statistical Inferences from Texts and Transcripts*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, p. 9–34.

SHERMAN, B. (2011). Your Mayor, Your „Friend“: Public Officials, Social Networking, and the Unmapped New Public Square. *Pace Law Review* 31(1), p. 95–154.

SUCHMAN, L. (1994). Do categories have politics? The language/action perspective reconsidered. *Computer Supported Cooperative Work*, 2, p. 177–190.

SUNSTEIN, C. R. (2007). *Republic.com 2.0*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

TARHAN, A.; BAL, M. (2015). Corporate Social Responsibility Practice Implications in New Communication Platforms. In I. M. Ali, *Contextual Approaches in Communication*. Frankfurt am Main: Peter Lang

GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, p. 37–46.

The Statistics Portal: Statistics and Studies from more than 18,000 Source. (n.d.). Retrieved 06 04, 2016, from <http://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

THOVERON, G. (1999). *Le troisieme age du quatrieme povoir: Ou va la presse?* Bruxelles: Quartier Libre.

TREEM, J. W. (2015). Social Media as Technologies of Accountability: Explaining Resistance to Implementation Within Organizations. *American Behavioural Scientist*, p. 53–74.

URBAN, A.; BODOKY, T. (2013). The Impact of Facebook on News Consumption. In M.-B. Friedrichsen. *Handbook of Social Media Management: Media Business and Innovation.* Berlin, Heidelberg: Springer, p. 805–817.

URBUŠAITYTĖ, J.; VEIKUTIS, R. (2010). Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos. *Apie informacines ir ryšių technologijas savivaldybėje paprastai.* Nuskaityta iš [http://](http://www.lsa.lt/failai/itprojektas/IT_atmintine_SAD.pdf)

www.lsa.lt/failai/itprojektas/IT_atmintine_SAD.pdf
Valdžios ir nevyriausybinio sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas (2015). Vilnius: Pilietinės visuomenės institutas.

Vilniaus Gedimino technikos universiteto Verslo technologijų katedros mokslininkų grupė (2007). *Savivaldybių institucijų teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų tyrimas.*

WALLACE, W. (1995). Democracy or Technocracy? European Integration and the Problem of Popular Consent. *West European Politics*, 19(3), p. 57–137.

WALTHER, J.; Van Der HEIDE, B.; KIM, S.-Y.; WESTERMAN, D.; TOM TONG, S. (2008). The role of friends' appearance and behavior on evaluations of individuals on Facebook: Are we known by the company we keep? *Human Communication Research*, 34, p. 28–49.

WASSERMAN, S.; FAUST, K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications.* Cambridge: Cambridge University Press.

INTERACTIONS OF THE LOCAL GOVERNANCE AND THE CITIZENS ON FACEBOOK: THE CASE OF LITHUANIAN MUNICIPALITIES

Ieva Aurylaitė

S u m m a r y

Due to the process of globalization, it is possible to notice the increase of influence caused by the political power decentralization process on the political communication of local governance and citizens. Political decentralization is a process in the course of which the members of territorial communities and their elected representatives acquire more power in making public decisions. The citizens of the local governance are not involved in the political decision-making process; therefore, the problem of democratic deficit is increasing. The aim of the article is to reveal the communication specifics of local governances (municipalities) and citizens in social media. The influents of the decentralization process of political power at the local governance level are important to identify in the Lithuanian information society. By revealing the influence of the political power decentralization process at the local governance level, emphasized is the importance of accountability and responsiveness in forming the Lithuanian information society. Scientific researches concerning procedural dimensions of liberal

democracy, such as accountability and responsiveness, help to reveal the possibilities of interest representation in the course of political decision-making in the digital public sphere. In the article represented is a quantitative content analysis about the information disclosure strategies of Lithuanian municipalities and citizens on the social network Facebook conducted in 2015–2016. The research evaluated interaction – the relation of disclosed and used information, helping to reveal optimal information disclosure strategies on Facebook. In making an assessment of electronic participation strategy, most attention is given to the accountability and responsivity criteria, as it helps to keep up the principle of subsidiarity. The specific character of new media logic is notable in mutual communication and operational efficiency of information disclosure; however, information announced by a political institution (municipality) is rather familiar and oriented toward one-way communication. Local governance initiates citizens to partake in the political decision-making process only when information is organized on Facebook.

Įteikta 2017 m. birželio 22 d.